

ANALOGI

3

2010

HAMINAN, HÄMEENLINNAN, KOTKAN, LAHDEN, LAPPEENRANNAN, TAMPEREEN JA TURUN ORTODOKSISET SEURAKUNNAT 27.5.2010

Musiikkituottaja
Timo Ruottinen:

"Olemmeko maan mauton suola?"

SIVUT 4-7

MUKANA
irrotettava seurakuntaliite

ANALOGI HAASTATTELEE

4-7 Kuinka kirkkoa päivitetään

Timo Ruottisen haastattelu
Isä **Hariton**

HENGELLISTÄ OPETUSTA

9-10 Missä mennään - mitä tuleman pitää

Rovasti **Leo Huurinainen**

KIRKKOMME NAISJOHTAJIA

11 Teresa Leskinen - maatuska kahvikupin ääressä

Henna Paasonen

TULEVAISUUDEN KIRKKOMME (1-5)

(1) 12-13 Hallinto hengellisiin keskuksiin

Isä **Jyrki Härkönen**

(2) 14-15 Seurakunnan jälleenlöytäminen

Isä **Heikki Huttunen**

(3) 16-18 Kirkon elämän teologinen perusta

Rovasti **Jarmo Hakkarainen**

(4) 19-20 Ajat muuttuvat, haasteet säilyvät

Kimmo Kallinen

(5) 21-23 Kirkon viisasta verkostoitumista

Arkkipiispa **Leo**

KULTTUURIPERINTÖMME PROBLEMATIIKKAA

24-25 Kuka omistaa kirkollisen esineistömme?

Katariina Husso

KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA (1-3)

26-24 Kurkistuksia kirkon elämään

Mikko Junes

27-28 On toinen tapa toimia

Esko Nikander

29 Idän kirkon sydänmailta

Arto Vaahtokari

31-37 Sykettä seurakunnissa

Lasten pääsiäisriemua

■ Turun lasten pääsiäinen oli täynnä riemua! Ks. liitteen s. 24

ANNA LENTO

■ TÄMÄN LEHDEN ON SINULLE TILANNUT OMA SEURAKUNTASI

VAKIOPALSTAT

LIITE

3 Pääkirjoitus, isä Hariton
3 Ajassa liikkuu, isä Aki Leskinen
8 Metropolialta, Ambrosius
13 Ortodoksit Euroopan vuorovaikutuksessa
Arkkipiispa Leo
25 Kirkkomusiikista
Jaakko Olkinuora
30 Luostaripalsta
Nunna Kristoduli
38-39 Lapset ja nuoret
Leena Lomu

Jumalanpalvelukset ja seurakuntien toiminta
2-4 HAMINA Kouvola
5-7 HÄMEENLINNA Forssa
8-10 KOTKA Loviisa
10-12 LAHTI Heinola, Hyvinkää
13-16 LAPPEENRANTA Imatra
17-20 TAMPERE Pori
21-24 TURKU Rauma, Salo

RADIO • TV

SU 6.6. RADIO, liturgia klo 11-12, Turku, Pyhän marttyyrikeisarinna Aleksandran kirkko

LA 12.6. aamuhartaus, kirkkoherra livo Suvanto, Joensuu

SU 13.6. RADIO, liturgia klo 11-12, Joensuu, kirkkopäivät

TI 15.6. iltahartaus, pastori Tuomas Järvelin, Joensuu

SU 20.6. RADIO, liturgia klo 11-12, Joensuu, Pyhän Nikolaoksen kirkko

LA 10.7. aamuhartaus, kirkkoherra Timo Mäkirinta, Jyväskylä

TI 20.7. iltahartaus, kirkkoherra Matti Wallgren, Vaasa

LA 31.7. aamuhartaus, pastori Heikki Honkamäki, Tampere

SU 18.7. RADIO, liturgia klo 11-12, Kuopio, Pyhän Nikolaoksen katedraali

SU 1.8. RADIO, liturgia klo 11-12, Helsinki

SU 15.8. RADIO, liturgia klo 11-12, Tampere, Pyhän Aleksanteri Nevskin kirkko

TI 17.8. iltahartaus, kirkkoherra Johannes Hättinen, Mikkeli

LA 21.8. aamuhartaus, rovasti Veikko Purmonen, Helsinki

SU 29.8. RADIO, liturgia klo 11-12, Taipale, Pyhän Kastaja Johanneksen kirkko, Polvijärvi

Ajassa liikkuu

KIRKKO - luomakunnan toivo

Ortodoksiset kirkkopäivät Joensuussa 11.-13.6.2010

Seuraava Analogi 4/10 ilmestyy **26. elokuuta**. Siihen tuleva aineisto on jätettävä toimitukseen **viimeistään keskiviikkona 28. heinäkuuta**.

- **Julkaisija:**
Haminan, Hämeenlinnan, Kotkan, Lahden, Lappeenrannan, Tampereen ja Turun ortodoksiset seurakunnat
 - **Kustantaja:**
Kotimaa-Yhtiöt Oy
Yhdestoista vuosikerta, painosmäärä 10 000 kpl.
 - **Päätoimittaja:**
Kari M. Ranttilä, puh. 040 550 6272
 - **Graafikko:**
Heikki O. Jokinen, puh. 050 524 6007
ho.jokinen@kolumbus.fi
 - **Toimitus:**
Rautatiekatu 52 E, 13210 Hämeenlinna
 - **Sähköposti:**
analogi@kotimaa.fi tai
analogi.toimitus@pp.inet.fi
 - **Tilaaminen ja osoitteenmuutokset:**
Tampereen kirkkoherranvirasto,
Suvantokatu 10 A, 33100 Tampere, puh. 020 610 0355 (ti–pe klo 9–13)
 - **Julkaisuneuvosto:**
Kirkkoherra Aki Leskinen (pj.), kirkkoherra Ion Durac (vpj.), kirkkoherra Markus Aroma, kirkkoherra Leo Huurinainen, kirkkoherra Veikko Lisitsin, kirkkoherra Markku Toivanen, kirkkoherra Timo Tynkkynen, päätoimittaja Kari M. Ranttilä, Maria Hokkinen, Marita Jouhki-Inkinen, Mikko Junes, Leena Karjalainen, Leena Lomu, Eva Manni ja Marita Nieminen.
 - **Toimituskunta:**
Mikko Junes, Esko Nikander, Simo Ojanen
 - **Tilauhinta**
21 euroa/vuosi
Lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa
 - **Ilmoitushinnat (sis. alv):**
1/1-sivu 1200 euroa, ½-sivu 650 euroa
¼-sivu 500 euroa, 1/8-sivu 250 euroa, ks. verkkosivuilta mediakorttia
 - **Ilmoitusmyynti** (kaupalliset ilmoitukset):
Kotimaa-Yhtiöt Oy, myyntineuvottelija Vappu Kuusiniemi, puh. (014) 619 824 tai 040 486 6726, vappu.kuusiniemi@kotimaa.fi; aineistot: ilmoitusmyynti@kotimaa.fi.
- Painopaikka: Kirjapaino Uusimaa,
Porvoo 2010
ISSN 1458-9257

Juhlaikoni

Valamolaiset pyhittäjät Sergei ja Herman, 28. kesäkuuta

Kahden kielen kansalaisia

Suomalaisina me puhumme suomea tai ruotsia, mutta kirkossa me puhumme *ortodoksia*. Ihmisten sosiaalinen kieli ja kirkon opillinen kielenkäyttö näyttävät nykyään eriytyvän yhä voimakkaammin. Kielimuotona *ortodoksi* on kieltä, joka koostuu monista aineksista lisäaineita kaihtamatta: vanhaa sotavuosien suomea, tönkkökäännettä kreikkaa ja slaavia, ripaus karjalaa ja painikkeeksi rehevyyttä, ylevähenkisyyttä ja kielemillistä pidättyvyyttä. Liturginen kieleemme on maustunut tällä seoksella, ja erityisesti se on puhjennut kukkaansa kirkkomusiikin sanoituksissa.

Oikean *ortodoksin* puhuminen äidinkielenään vaatii pitkää harjaantumista ja kilvoittelua. Sen isänpuolen murrepiirteitä ovat karjalais-, slaavilais- ja kreikkalaisvaikutteet, äidinpuolta ovat oikeat eleet, liikkeet ja tavat. Kun puhumme *ortodoksia*, me välitämme oman olemuksemme lisäksi kaikki näitä piirteitä ja viestitämme oikeauskoista kulttuurisuutta. Mutta niin kuin jokainen kieli muuttuu ajan ja käytön vaikutuksesta, niin mekin jo lähitulevaisuudessa joudumme vastaamaan siihen, miten itse asiassa sanoitamme uudestaan uskon salaisuuden siitä selvyttä haluaville. Riittääkö siihen brokadien kimallus vai onko meidän tehtävä jotakin muuta aivan uudella tavalla? Miten kaiken tämän puhumme?

Analogi paneutuukin tässä ja seuraavassa numerossa ortodoksisen kirkkomme tulevaisuuden näkyihin. Ensinnäkin saavat puheenvuoron kirkkomme miehet, ja elokuun numerossa on naisten vuoro. Jo tässä vaiheessa on arvattavissa, että ortodoksisuus, uskonnollinen kokemusmaailma, ihmisistä ja asioista puhuminen painottuvat eri tavoin näissä numeroissa. Analogin miesten puhe on ehkä hyvinkin asiakeskeistä, tarkastelee rakenteita ja suunnittelee järjestysmuotoja, naisten puhe tuonee näihin erilaisia näkökulmia. Kiinnostavaa kummassakin on itse uskonnosta puhuminen: miten uskonnollinen elämänsä maailma saa hahmonsaa, miten jumalauksesta kerrotaan koskettavasti kirkossa opituin sanoin sekä eleiden ja ruumiinkielen kautta. Ja kun puhumme kirkkomme tulevaisuudesta, on aina kysyttävä, kuinka hyvin kirkon puhe ja kieli välittyvät lapsillemme ja uusille kirkon jäsenille. Miten he ymmärtävät, mitä sanomme, ja ymmärrämmekö aina itsekään? Miten siis puhumme uutta *ortodoksia*?

A nalogin N A I S T E N N U M E R O

ANALOGIN elokuun numerossa julkaistaan naisten kirjoituksia, tekstejä ja kannanottoja kirkkomme tulevaisuudesta ja kehittämisen tarpeista. Kaikkien naisten tekstit ovat tervetulleita! Kirjoitukset ja kuvat (omina jpg-kuvatiedostoinaan) tulee lähettää **23. heinäkuuta** mennessä toimitukseen: ANALOGI, Rautatiekatu 52 E, 13210 Hämeenlinna, tai: analogi@kotimaa.fi, tai: kari.rantila@pp.inet.fi.

*Vehreys ympäröi asuinsijani, sinne hän minut vie,
veden ääreen lepoon, siellä hän minut ravitsee...*
(PSALMIN 23 ALKUA SEPTUAGINTAN MUKAAN)

Hyvää kesää!

Kari M. Ranttilä (isä Hariton)

PUHEENJOHTAJALTA, ISÄ AKI LESKINEN

Luonto osoitti taas kertaalleen ihmisille heidän pienuutensa. Islannissa tapahtunut tulivuorenpurkaus osoitti lentoliikenteen haavoittuvuuden. Moni joutui muuttamaan tai perumaan matkasuunnitelmiaan. Ihminen voi tekniikan avulla järjestellä monia asioita, mutta maailmassa on paljon asioita, joihin me emme pysty vaikuttamaan. Ihminen ei suuressa viisautessaan ole kaikkivaltias, vaan joutuu mukautumaan luonnonjärjestykseen.

Kuinka kirkkoa *päivitetään*

Levytuottaja
Timo Ruottinen
toivoo, että kirkon
toimintaohjelman
esiin nostamat haas-
teet otetaan todesta
ja kirkon strateginen
prosessi vahvistuu.

Timo Ruottinen nostaa esiin neljä Suomen ortodoksisen kirkon tulevaisuudelle keskeistä muutostekijää, tai niin kuin hän itse sanoo ”neljä kirkon ihannevision briljantisti toteutettavaa aspektia”. Näitä ovat ensinnäkin kirkon jäsenten ja työntekijöiden hengellinen ja henkinen kasvu, minkä tulisi johtaa kahtaanne: kirkos-

tamme pitäisi muodostua suomalaisessa yhteiskunnassa eettinen ja moraalinen tiennäyttävä, ja tämän pitäisi puolestaan kirvoittaa seurakunnissa yhä voimakkaampaa sosiaalista vastuuta. Näiden kolmen lisäksi hän osaa säveltäjänä ja levy-yhtiön johtajana arvostaa musiikin ja yleensä taiteen tasokkuutta, mikä kirkossa tarkoittaa hänelle liturgisen tai-

teen jatkuvaa kehittämistä.

Voiko luovuttamatonta päivittää?

Keskusteluun ortodoksisen kirkon tulevaisuudesta liittyy keskeisesti kirkollisen tradition oikea ja hyvä hallinta. Timolle ortodoksinen perinne on sopiva tapa lähestyä kristinuskon syvintä olemusta, jolla kuitenkin on taipumus paeta kuin peittyvä, kaiken pintakuorman, muotomenojen ja perinnäissääntöjen alle kätkeytyvä ydin.

– Vanhat kirkot edustavat tätä syvintä ydintä, mutta nykyajasta katsoen nekin tarvitsevat päivittämistä. Meitäkin on täällä jo kohdannut se, että historian kuluessa muutos on usein tapahtunut sattumanvaraisesti, moni asia on vain tapahtunut tai sen on annettu tapahtua. Tässä on syytä olla tarkkana.

Timo ihmettelee, että monille kirkko merkitsee vain liturgista elämää. Hänestä meillä voisi olla varsin elävä suhde traditioon.

– Idän kirkossa traditioon suhtaudutaan rakentavasti siten, että traditio on meidän ja me osaamme sitä myös tulkita, ja silti kaiken ydin pysyy vahvana. Mutta se ei ole aivan yksinkertaista, mitä uskalletaan päivittää ja mikä on uskossa luovuttamatonta. Sitä meidän on nyt kuitenkin problematisoitava ja pohdittava, mihin me itse voisimme vaikuttaa. Joku voi tietysti ajatella, että jätetään nämä kaikki Herran haltuun, että niin on hyvä, kuin tapahtuu...

Virallinen visio tulevaisuudesta

Viime marraskuun kirkolliskokous hyväksyi uudistetun version kirkon strategiaksi toimintavuosille 2010–2015. Kirkkomme tulevaisuuden kannalta Timo pitää mietintöä varsin hyvänä, mutta näkee ongelman sen toteuttamisessa.

– Vaikka tämä onkin tuore paperi, en silti ole nähnyt merkkejä sen aktiivisesta täytäntöönpanosta tai strategian muuttamisesta toimenpideohjelmiksi. Jääkö tämäkin julistus vain korulauseiksi? ▶

■ Kirkkomusiikin luomisessa Timo Ruottisen tärkeänä apuvälineenä on tietokoneen sävellysohjelma.

► Strategiaohjelman mukaan Jeesuksen antama rakkauden kaksoiskäske luo pohjan kirkon opetukselle ja elämälle. Se on mahdollista vain yhteydessä Jumalaan, joka on rakkaus. Rakkaus velvoittaa meitä vastuullisuuteen, ja lähimmäisessämme me kohtaamme Kristuksen. Pyhittäjä Siluan Athosvuorelaisen sanojen mukaan ”rakkaus ei kestä, että kukaan joutuisi kadotukseen.” Kadotukseen vetoamisessa Timo nostaa esiin Jeesuksen oman kysymyksen meille, milloin näimme hänet nälkäisenä, alastomana, sairaana, pakolaisena tai vankeudessa?

– Vähäväkisistä lähimmäisistämme Kristus sanoo Matteuksen mukaan viimeisellä tuomiolla selvästi sen, mikä strategiaperissakin tulee esille, että ”minä olin se, joka kärsi nälkää ja puutetta, minua taudit vaivasivat ja minä viruin vankeudessa”. Kysymys on siis varsin keskeisesti tämänpuoleisista asioista, ja jos keskitymme kirkossa vain iankaik-

Kirkon aito yhteisöllisyys voi helpottaa seurakuntalaisten keskinäistä avunantoa.

kisuuden odotteluun ilman, että otamme huomioon tämän ajan vaatimuksia, on se outoa ajattelua ja pakoa todellisuudesta. Ikuinen kadotushan meitä teko-
pyhiä muotoihin takertuvia nimikristittyjä näyttää evankelistan mukaan odottavankin.

Kirkon yhteisöllisyydestä

Uusi toimintaohjelma opettaa, että kirkomme on yhteisö, joka toimii Pyhän Hengen johdatuksessa. Kirkon jäsenet tulevat yhdeksi yhteisessä rukouksessa, jumalanpalveluksissa ja sakramenteissa. Se sanoo myös, että yhteisöllisyys toteutuu yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa ihmisten välillä. Kirkon suuri haaste on tehdä ortodoksinen kirkko Suomessa kotikirkoksi kaikenikäisille maahanmuuttajille. Timon mielestä tähän ei pitäisi kuulua maahanmuuttajien erottelemista toisen luokan seurakuntalaisiksi.

– Ainakaan meillä Tampereella ei etnisiä rajoja kovin helposti ylitetä seurakuntalaisten kesken, ja myös venäläisten väheksymistä käytäväpuheissa esiintyy. Erilaisten kulttuurien vuorovaikutus ei välttämättä aina ole yksinkertaista, ja käsitys siitä, mikä on oikeaa ortodoksisuutta, voi sisältää hämmästyttävän suurta hajontaa – puhumattakaan siitä, mitä se on tavallisten suomalaisten keskuudessa. Jos uskaltaisimme tutkia, miten kirkkoisien opetus on tavoittanut seurakuntalaiset tai kirkon työntekijät ja sitä, mitä ihmiset pitävät seurakunnassa oikeasti itselleen tärkeänä, tulos saattaisi olla todella hämmäntävä.

Kirkon aito yhteisöllisyys voi osaltaan helpottaa seurakuntalaisten keskinäistä avunantoa, kun sosiaaliset ongelmat ja työttömyys yhteiskunnassa pahenevat. Nämä ovat käytännön haaste kirkon nuoriso-, perhe-, diakonia- ja vapaaehtoistyölle.

– Diakonia meidän kirkossamme tarvitsisi täydellistä uudelleen arviointia. Nyt diakonin ulospäin näkyvä tehtävä on olla liturginen seremoniaresitoija. Tämä on minulta tavallaan liikaa sanottu, koska minut tunteva tietää hyvin, etten väheksy laullista puolta kirkossamme enkä missään nimessä diakonejamme. Mutta varsinaisen diakonin puoli ei näyttäydä sellaisena kuin meidän yhteiskunnassamme on tapana se käsittää.

Kirkosta palveluntarjoajaksi

Strategiapaperi sanoo, että kirkon haasteena on maaseudulla ja haja-asutusalueilla asuvien seurakuntalaisten tasa-arvoinen palvelujen turvaaminen ja saavuus. Sen tulisi tavoittaa kasvukeskuksiin muuttavat ja tarjota heille soveltuvia seurakunnallisia palveluja. Timo sanoo selvästi tähän vastalauseensa.

– Tuo ”seurakunnallisia palveluja”

kuulostaa aikamme konsulttijargonilta, siis muodikkaalta mutta tyhjänpäiväiseltä puheelta. Palveleminen on tietenkin avainsana, mutta jos palvelujen tuottamisella on tarkoitus kehittää laadukas kirkkotuote, on varottava, ettei pyhä äitikirikko heitä lastaan pesuveden mukana pois. Silloin lopputuloksena on vain ihmisen elämänkiertoon liittyvien uskonnollisten seremonioiden osto- ja myyntiliike. Kysymyksen on tietenkin siitä, miten kauniit tavoitteet toteutetaan.

Kirkko kilpailee työntekijöistä

Erilaiset elinkeinorakenteiden muutokset aiheuttavat suuria haasteita kansainvälisesti, alueellisesti ja myös paikallisesti, ja kirkossakin kilpailu osaavasta työvoimasta kovenee. Työpaikkansa menettäneet kokevat suuren henkilökohtaisen muutoksen hyvinvointinsa ja jopa identiteettinsä suhteen. Toimintaohjelma sanoo, että tällaisissa murroksissa kirkko tukee jäseniään ja vahvistaa ortodoksia arvoja ihmisten minuuden osana, mutta kirkon tulee lisäksi olla kilpailukykyinen työnantaja ja huolehtia työntekijöidensä osaamisesta ja työssä jaksamisesta. Kirkkokin joutuu kilpailemaan osaavista työntekijöistä muun yhteiskunnan kanssa, mikä myös Timolle on selvää.

– Tässä Suomen ortodoksinen kirkko kyllä nykyvaihella jää pahasti alakynteen. Minusta kirkko torjuu hiljaisesti ja huomaamattaan taitavimmat henkilöt, mikä johtuu väärästä koulutus- ja rekrytointistrategiasta menneinä vuosina. Siihen kuuluu, että seurakuntatasolla pitkävaikutteiset ratkaisut saattavat tapahtua sattumanvaraisesti ja lyhytnäköisesti. Pätevin hakija on saatettu sivuuttaa erinäisistä mukavuussyistä tai jopa henkilökohtaisiin sympatioihin tai antipatioihin perustuen. Tällaista olen ollut havaitsevinani myös, kun hakijoita on asetettu vaalisijoille.

– Ulkopuolisen silmin kirkossa vaikuttaa sisäsiittoisesti jonkinlainen ammattortodoksien porukka. Eihän sellaista yhtenäistä mafiaa tietenkään ole, mutta johdonmukaisuus henkilöstöasioissa ei ole kirkkomme hyve. Suomessa aivan erityisenä haasteena on kirkon johtajuuskysymys, koska johtajat vaikuttavat kuitenkin niin paljon kaikkeen muuhun ja varsinkin meidän kirkossam-

me, missä poikkeuksellisesti on vielä paljon [tällaista] auktoriteetin kunnioitusta enemmän kuin jossakin muussa organisaatiossa.

– Piispojen valinnassa on nykyolomme ajatellen päässyt kohtuuttomasti ratkaisevaan asemaan – historiallisista (mutta ei apostolisista) syistä – piispaehdokkaiden siviilisäätö. Asiasta ei ole minkään yleisen kirkolliskokouksen päätöstä kirkon ensimmäisiltä vuosidoilta, ja nyt vallitseva käytäntö heijastaa meille vieraita yhteiskunnallisia olosuhteita ja vaikeuttaa kirkollisten kykyjenetsijöiden työtä. Tai oikeammin siis helpottaa, koska tarjolla olevien ehdokkaiden valikko on niin ohut. Suomen kirkko ei yksin voine muuttaa tällaista epätarkoituksenmukaista käytäntöä, mutta syytä olisi yrittää.

Kirkonkin talous laantuu

Talouden maailmanlaajuista tai kansallista kehitystä on tällä hetkellä vaikea ennakoita, joka tapauksessa Suomen talouskasvu on vahvasti sidoksissa maailmantalouteen. Kirkossa on turvattu tehokkaasti ja kohdennettavasti oikein toiminnan edellyttämät voimavarat. Timo pitää tätä ohjelman näkemystä positiivisena henkisen ja hengellisen kasvun paikkana kirkollemme.

– Veroautomaatti onkin ollut meille liian helppoa varainhankintaa jäykkien rakenteiden ylläpitämiseksi. Toimintaa saatetaan joutua arvioimaan uudelleen hallintoa rationalisoimalla, myös toimenkuviiin tarvitaan kenties uudenlaista joustavuutta. Palkkatyön ja vapaaehtoistyön raja on seurakunnissa nykyisellään liian jyrkkä, eräissä tapauksissa suorastaan epäoikeudenmukainen. Joissakin tehtävissä osa-aikaisuus saattaisi tulla luontevasti kysymykseen.

– Tulevaisuudessa ikäpyramidin ja väestörakenteen vinoutuessa yhteiskunta tarvitsee työvoimaa moniin tehtäviin. Monella onkin nykyisin monta ammattia, ja itsellenikin sellainen on ollut motivoivaa. Työilmapiiri on tällöin aivan keskeinen kysymys, sillä kukaan ei halua olla heittopussi vapaaehtoisesti eikä palkattuna. Asia palautuu kirkon johtajuuteen, sillä oikeamielinen ja asiansa osaa-va johto ei käynnistä hankkeita ja jätä niitä sitten kesken, niin kuin kirkossamme on tapahtunut. Soutaminen ja huo-

paaminen, turhan työn teettäminen, asiantuntijoiden sivuuttaminen, johdon keskinäinen erimielisyys ja nokittelu sekä lopulta päättämättömyys halvaannuttavat minkä tahansa organisaation. Näin voi käydä myös kirkon tai seurakunnan, Timo varoittaa.

Onko mitään tiedotettavaa?

Tietojärjestelmien kehitys edellyttää kirkoltamme, että se on aktiivinen toimija sähköisessä viestinnässä. Strategian mukaan kirkko tuottaa tämän alan palveluja, joilla se vahvistaa ortodoksisuuden identiteettiä ja luo kirkosta myönteistä imagoa.

– Taas ollaan näennäisesti tuottamassa ”alan palveluja”, mutta ei haluta huomata, että seurakuntalaiset eivät ole kirkollisten toimitusten kuluttajia vaan yhteisönsä jäseniä. Kun jäsenistö on heterogeenista ja sitoutuminen yhteisöön vaihtelee, niin jossakin painetussa tai sähköisessä viestimässä pitäisi vakavasti paneutua siihen, mikä on kirkon ja seurakunnan viesti heikoimmin sitoutuneille jäsenilleen. Kirkon väestökato on hiljalleen toteutumassa meilläkin.

Sitä ajatusta, että kirkossamme on luotava myönteistä julkisuuskuvaa tarjoava viestintä- ja tiedotusstrategia, Timo pitää ”onttona muotoiluna”, jos kirkon todellisuus on ristiriidassa halutun julkisuuskuvan kanssa.

– Myönteinen julkisuuskuva syntyy yleensä taustalla olevasta todellisuudesta. Kammoan suurten yhtiöiden julkisuuskuvan nyt muodissa olevaa viherpehua tai muuta puleeraamista. Jos kirkolla ei ole maailmalle mitään oikeata kerrottavaa, ei tarvita tiedotusstrategiaakaan.

Timo myös pohtii, millä tavalla kirkon tulisi näkyä mediassa, mikä olisi oikea aika ja oikea tapa.

– Onko kirkolle hyväksi näkyä kovin, kovin pinnallisesti vain pääsiäisen aikaan? On ikään kuin hyväksytty se iloisin juhlan kevytmanneekiinina oleminen, vaikka juttujen sisältö on lähes höttöä. Ja ovatko pikkupääsiäisnoidat ja joulutontut kirkkomme suurin yhteiskunnallinen ongelma? Sen sijaan kysyisin, minkä viestin ja esimerkin tosissamme haluamme välittää maailmalle?

■ Isä Hariton

Enemmän aineellista ja hengellistä jakamista

Miten tämän päivän yhteiskunnallisen ja taloudellisen mullistuksen keskellä voimme kirkkojen piirissä oppia uudella tavalla diakoniaa, jakamista, lähimmäisen rakkautta? Nämä ovat erittäin merkittäviä kysymyksiä meille, kun meidän kristittyjen suosiossa eivät juuri ole askeesi ja niukkuus, kilvoitteleva mieli, nämä vanhat hengelliset aarteet. Kuitenkin esimerkiksi lama talouselämässä on toisinaan tarpeellinen muistutus rajoista ja askeesin merkityksestä.

Tämä itsensä antaminen, omastaan jakaminen, toinen toistemme taakkojen kantaminen ovat keskeisellä sijalla kristillisessä kokemusmaailmassa ja traditiossa. Meidät on kasteessa liitetty Jeesuksen kuolemaan, siihen että hän antoi itsensä maailman ja elämän edestä. Elämä on noussut ylös haudasta. Halki kirkon historian ja meidänkin keskellämme hengelliset kilvoittelijat ”kuolevat” joka päivä totuuden puolesta. Kristitty on kutsuttu antamaan todistus elämällään, ei pelkästään opetuksellaan. Usko tekee työtä rakkaudessa (Gal. 5:6). Varhaiset kristityt jakoivat elämän, totuuden, rakkauden. Tällä kaikella on yhäkin oma veloituksensa seurakuntayhteisössä ja myös seurakuntien kesken koko kirkossa.

Tehtävämme on elää rikasta liturgista elämää sekä viedä sen uudistavat ja elämää antavat hedelmät jokapäiväiseen elämään. Pyhässä liturgiassa me olemme Jumalan kansa, joka Kristuksen ruumiina piispan tai papin johdolla ylistää ja murtaa leivän yhdessä. Siinä koetusta yhteisöllisyydestä tulisi olla suora linja keskinäiseen jakamiseen myös liturgian jälkeen.

Tästä ajatuksesta käsin kirkko on elävä organismi, uusi todellisuus, ihme ja rikkautta, joka kasvaa jakamalla ja antamalla pois. Siksi kristityt eivät kirkossa puhu elämästä, vaan heidän tehtävänsä on antaa se. ”Joka ei luovu kaikesta, mitä hänellä on, ei voi olla minun opetuslapseni.” (Luuk. 14:33)

Kirkon olemassaolo on juuri vakuuttumista, todistusta Jumalan rakkaudesta, osoitus hänen voimastaan ja johdatuksesta, jotta maailma voisi oppia, tuntea, kokea sen. Jumalan kirkkaus tässä maailmassa ei ilmene Kaikkivaltiaan, Pantokratorin, muodossa, vaan se

tulee meille todellisuudeksi siinä, että Jumala taivaallisena Isänä ilmaisee meille itsensä ja antaa Poikansa maailman elämän edestä. Athosvuoren isä **Vasileos** sanookin, että uhraaminen on kasvamista, itsensä tyhjentäminen on täyteyttä ja nöyryys suurta rikkautta.

Kirkossamme 1970- ja 80-luvulta alkaen on jumalanpalveluselämän uudistus tuonut eukaristian vieton korostetummin keskelle kirkkoa. Jumalan kansa on entistä aktiivisemmin osallistunut sitä kautta seurakunnan yhteiseen rukoukseen ja ylistykseen. Tämän seurauksena myös 2000-luvulla tulisi näkyä enemmän keskinäistä jakamista sekä aineellisessa ja hengellisessä elämässä.

Tavoitteeksi kymmenykset?

Kirkkomme hengellisen ja liturgisen elämän rikkaudesta ja siinä tapahtuvasta jakamisesta käsin meidän tulee kasvaa uudenlaiseen asenteeseen, uuteen sitoutumiseen seurakuntaan. Niin kuin rukous on työtä, jossa pitää nähdä vaivaa ja saa väsyä, samoin meidän rakkaudemme kirkkoa ja toinen toistamme kohtaan tulee näkyä myös kukkarossa. Monet vapaat uskonnolliset suunnat ja lahkot keräävät Suomessa kirjaimellisesti kymmenykset seurakunnalle ja muihin hyviin tarkoituksiin. Meidän kirkossammekaan ei enää puolentoista prosenttia kirkollisvero tai jokin prosenttiliike riitä. Pitäisikö tavoitteeksi panna kymmenykset? Siitä riittäisi moniin hyviin tarkoituksiin, niin seurakunnan hengellisiin tarpeisiin, diakoniaan ja myös kehitysapuun.

Myöskään hallinto ei ortodoksisessa kirkossa ole itsetarkoitus. Sekin on alistettu aina Kristuksen evankeliumille ja koko kirkon pyhälle perinnölle. Mitä enemmän opimme olemaan niille uskollisia, sitä paremmin kirkon rakenne ja toiminta voivat palvella myös kirkon syvintä tehtävää keskinäisessä jakamisessa ja rakkaudessa. Ne ovat ainoita ”ehtymättömiä luonnonvaroja”, jotka kasvavat, kun niitä runsaasti käytetään.

■ Metropoliitta **Ambrosius**

Missä mennään *...mitä tuleman pitää*

Kirkkoherra **Leo Huurinainen** pohtii avoimen kriittisesti kirkon hallinnon kehitystä ja keskittämisen ongelmia.

Vilkuiltiin kyllä muualle maailman ortodoksisissa kirkoissa oleviin järjestelmiin, jotka perustuivat juuri tähän ajatukseen, mutta kovin mairittelevia esimerkkejä ei voitu kuitenkaan esittää yksinvaltan toimivuudesta. Olin jo tuossa vaiheessa voimakkaasti eri mieltä näit-

Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka Bartolomeos kirjoitti tervehdyksessään (30.11.1998) Suomen ortodoksiselle kirkkokunnalle: ”Äitikirkon rakkaus ja huolenpito velvoittivat sen vuonna 1923 myöntämään autonomian Suomen ortodoksiselle kirkolle. Autonomiasta muodostui Jumalan innoituksen lähde Suomen ortodoksiselle väestölle. Niinpä kirkkokunta on järjestäytyneet mallikelpoisesti ja saavuttanut vakaan taloudellisen pohjan. Näin se pystyy toteuttamaan menestyksellisesti tehtävänsä hengellisessä työssään”.

Patriarkka Bartolomeos sanoo tervehdyksessään kirkkokunnastamme ja kirkkokuntamme hallintojärjestelmästä, että se on mallikelpoisesti järjestäytyneet. Kuitenkin 1990-luvulla syntyi kirkossamme liike, joka alkoi suunnitella ja miettiä seurakuntien ja kirkkomme hallintojärjestelmän muuttamista. Erilaiset toimikunnat ja komiteat pitivät kokouksia tuhkatieheään ja vaativat voimakkaita uudistuksia hallintojärjestelmiimme. Perusteluiksi muutoksiin esitettiin, että hallintojärjestelmämme on lainaa protestanttisesta kirkosta – se on: demokraattisesta päätöksentekomallista. Vedottiin kirkon kanoneihin, joiden mukaan kaikki päätäntä kirkkoa ja seurakuntaa koskevilla asioilla tulisi keskittää yksinomaan piispoille.

■ Metropoliitta Ambrosius ja papit kesällä 2009 Haminan praasniekoilla.

ten ideanikkareitten kanssa.

Mikä on tilanne näissä ortodoksisissa maissa tänä päivänä? Tällaista järjestelmää ne 1990-luvun idealistit halusivat Suomen ortodoksisen kirkkoon, joka toimii järjestäytyneessä yhteiskunnassa ja jonka yhteiskunnan suojeluksessa ja tuella kirkko toimii kirkollisverojärjestelmineen?

Suomen ortodoksinen kirkolliskokous ei koskaan hyväksynyt näitä suunnitelmia, mutta säätö uuden kirkkolain ja järjestyksen vuonna 2006.

Kirkkojärjestykseen ja lakiin sisältyy

säädöksiä, joilla tuota aiemmin toimivaa hallintojärjestelmää muutettiin. Olin itse tuolloin kirkolliskokouksen jäsen, joten tässäkin kohdassa heitän miekanpisot omaan sydämeeni, kun en kyennyt puuttumaan jo tuolloin havaitsemiini ”sudenkuoppiin”.

Byrokratia vain lisääntyy

Kaikkien uudistuksien takana oli tarkoitus keventää seurakuntien raskasta hallintojärjestelmää ja toisaalta keskittää päätäntävaltaa hiippakuntatasolle eli yksinkertaisemmin sanottuna vähentää byrokratiaa. Otan muutaman esimerkin tästä byrokratian ”vähentymisestä”.

Muun muassa seuraaviin seurakunnanvaltuuston päätöksiin tulee aina saada hiippakunnan piispan hyväksyntä tai vahvistus. Seurakunnanvaltuuston puheenjohtajan vaali, mikä tulee suorittaa joka vuosi. Seurakunnan kirkkoherra voi olla seurakunnanvaltuuston puheenjoht-

taja tai sitten ei. Tämä käytäntö on todella eriskummallinen ja tuo mieleen ”olla-ko vai eikö olla” -sanonnan. Tämä saattaa tuoda jännitteitä seurakunnan kirkkoherran ja seurakunnanvaltuuston välille. Selkeintä olisi ollut tehdä suora linjaus. Seurakunnan talousarvio ja toimintasuunnitelma sekä sen toteuma tulee lähettää hiippakunnan piispalle vahvistettavaksi. Piispoille lisättiin myös ehdoton päätäntävalta pappien nimitysasioissa, pappien tehtävien auki julistamisessa ja kirkkoherranvaalin ehdokasasettelussa, joista ei ole valitusoikeutta. ▶

► Tämä käytäntö osin alkoi jo vuonna 1998.

Hiippakunnissa aloitti toimintansa virallisesti hiippakuntaneuvosto, millä tällä hetkellä on ohjaava ja koordinoiva asema, mutta mikä on yksi lisä byrokraatian rattaissa. Kun aikaisemmin seurakunnalla oli oikeus esimerkiksi hakea avustuksia peruskorjauksiin suoraan niistä päättävältä Kirkollishallitukselta, niin nyt ne joudutaan kierrättämään hiippakuntaneuvoston kautta. Samanlaisesti me saamme lukea valtakunnan päälehdissä piispojen lausuntoja, joissa vaaditaan pappeja oikeisiin töihin, pois byrokraatian pyörittämisestä.

Sanan miekka

Sananlaskuissa sanotaan: "Moni viskoo sanoja kuin miekan pistoja." Valitettavasti tämä on totta rakkaassa kirkossamme, jossa sanan miekkaa on käytetty varsin reippaasti. Sanan säilä on heilunut

"Moni viskoo sanoja kuin miekan pistoja."

laajassa kaaressa. Menemättä tarkemmin yksityiskohtiin on surulla todettava, että eri tahoilla kirkossamme tuotetaan katkeruutta ja unohtetaan kirkon perussanoman – riemullisen ylösnousemuksen – kertominen.

Kirkossamme on myös levinnyt tarkeitshakuinen ajattelu, mitä voisi jopa jesuiittamaiseksi kuvailla. Lisäksi lakisidonnaisuus on jopa syrjäyttänyt kristillisen lähimmäisenrakkauden. Seurakuntia, kirkon perusyksiköitä, valvotaan ja ohjeistetaan tarkoin ja puututaan ankaralla kädellä, jos yksittäinen seurakunta haluaa tukea toimintaansa omaehtoisella varainhankinnalla. Mielestäni tarvitaan selkeää yhtenäistä linjaa ja ennen kaikkea tasapuolisuutta.

Kirkossa esiintyvät epäkohdat heijastuvat jo suoraan siihen, että seurakunnissa on vaikeutta saada luottamus henkilöihin halukkaita. Onpa käynyt jopa siten, että seurakunnanvaltuustoon ei ole saatu tarpeellista määrää ehdokkaita. Tämä näkyi myös viime kirkolliskokousedustajien vaalissa, kun jotkut seurakunnat eivät asettaneet edes ehdokkaita kirkolliskokousedustajien vaaliin. Myös monet papiston jäsenet eivät halua olla mukana kirkolliskokoustyöskentelyssä – tämä koskee myös minua.

Kirkossamme on myös monia työikäisiä pappismiehiä ikään kuin reservissä, jotka ovat tehneet jonkin erehdyksen elämässään ja sovittaneet sen, mutta joilla ei näytä olevan mitään mahdollisuutta palata rakastamaansa työhön.

Suomen ortodoksinen kirkko on jäsenmäärältään todella pieni, ainoastaan noin 60 000 jäsentä. Tästä huolimatta kirkko sairastaa mammuttitauteja. Kirkossamme on neljä piispaa, ja kysyä voi, mihin kirkko tarvitsee näin monta vallankäyttäjää? Viime vuosien päätöksiä seurattaessa voi todeta, etteivät tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus ole toteutuneet esimerkiksi kirkkoherrojen vaalien ehdokasasettelussa. Ainakaan se ei ole kirkossamme johdonmukaista.

Keskittämismvimma Kuopioon

Yhteiskunnassamme halutaan keskittää eri toimintoja, joiden tarkoituksena on saada säästöjä yhteiskunnan menoihin. Kaupunkeja ja kuntia yhdistellään kasvavassa määrin. Pieniä kyläkouluja lakkautetaan, terveyskeskuspalveluja yhdistellään, maaseutu autioituu, ihmiset voivat huonosti ja työttömyys lisääntyy.

Sama keskittämisen vimma on kirkossamme. Kuopioon on perustettu palvelutoimistoja, joiden tarkoituksena on hoitaa aikaisemmin seurakunnille kuuluneita tehtäviä, kuten jäsenrekisteri, kirjanpito, taloudenhoito ja palkanlaskenta. Tämä on aivan oikein ja noudattee yhteiskunnassa vallalla olevaa käytäntöä, mutta täkä pitää sisällään myös melkoisen "sudenkuopan".

Seurakunnille kuuluvia tehtäviä siirretään Kuopion palvelutoimistoihin, joita aiemmin tekivät ammattitaitoiset työntekijät seurakunnissa. Usein tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että

edellä lueteltujen työtehtävien lisäksi virastotyöntekijät ovat tehneet paljon muitakin tärkeitä tehtäviä seurakunnan toiminnan kannalta. Tärkeimpinä ovat muun muassa tiedottaminen ja yhteydenpito seurakuntalaisten ja papiston välillä. Seurakunnissa on paikka, minne ihmiset ovat voineet soittaa, missä he ovat voineet käydä muutenkin kuin vain asioimassa. Sitä ovat pitäneet tukikohtanaan eri vapaaehtoistyöntekijät, kirkkojen isännöitsijät, kerhojen ohjaajat ja monet muut.

Kun palvelutoimisto hoitaa tästä lähtien osan seurakunnissa aikaisemmin hoidetuista työtehtävistä, tämä saattaa merkitä pahimmillaan käytännössä sitä, että ammattitaitoiset virasto- ja taloudenhoitotehtävissä olevat henkilöt joudutaan irtisanomaan. Papit tulevat tekemään työtä virastoissa yksinään, ja heidän tärkeimpänä tehtävänä on toimia eräänlaisina postitoimistovirkailijoina Kuopion palvelutoimistoihin päin. Tämäkö on pappien jalkauttamista kansan pariin? Toivon sydämestäni, että olen väärässä näiden pelkojeni kanssa, mutta tosiasia on kuitenkin se, että seurakunnilta kannettavat keskusrahastomaksut kasvavat tulevaisuudessa!

Tulevaisuuden näkymiä

Mielessäni on tällä hetkellä Jeesuksen opetuskertomus hyvästä paimenesta, jolla oli sata lammasta laumassaan. Hän jätti 99 lammasta ja lähti etsimään yhtä kadonnutta lammasta. Hallinnollisten uudistusten miettimisen ja sen sijaan, että miettisimme, kuka kirkossa käyttää niin kutsuttua valtaa, meidän tulisi aloittaa näiden kadonneiden lampaiden etsiminen, joita, rakas lukijani, on huomattavasti enemmän kuin tämä Jeesuksen vertauksessa mainittu yksi kadonnut lammas. Hyvän sanoman levittämisessä, hyvyyden lisäämisessä, riittää kyllä työskarkaa niin piispoille kuin meille tavallisille papeillekin. Loistakoon teidän valonne ihmisten keskuudessa, on toinen Kristuksen kehotus, missä on riittävästi ponnisteltavaa itse kullekin.

Ja lääkkeeksi ja avuksi tähän riittää useasti tuo edellä lainaamani sananlaskun jatko: "Mutta viisasten kieli on lääke."

■ Isä Leo Huurinainen

Maatuska kahvikupin ääressä

Kirkkomme naisjohtajia – museonjohtaja Teresa Leskisen

■ Maatuska Teresa, Ajai Nikolas ja kummisedän tsasouna.

ARKKIPIISPA LEO

Maatuska **Teresa Leskinen** on kasvanut kirkossa ja kirkon yhteyteen. Isä **Raimo Töntsin** työn mukana perhe muutti Ilomantsin, Joensuun ja Nurmeksien kautta Lahteen, jossa Teresa kirjoitti ylioppilaaksi Tiirismaan musiikkilukiosta. Isä oli käynyt pappis-seminaarin ja valmistunut filosofian lisensiaatiksi Jyväskylän yliopistosta pääaineenaan Suomen historia. Myös äiti Raili oli koulutukseltaan humanisti, filosofian maisteri alanaan Suomen kieli ja kirjallisuus. Kodin ilmapiiri oli alusta lähtien huolehtiva ja oma-aloitteisuuteen kannustava. Vanhempien esikuva vaikutti Teresan oman alan valintaan. Hän aloitti opinnot arkeologialla, mutta siirtyi melko pian kirjallisiin lähteisiin, Suomen ja Skandinavian historiaan. Arkeologiasta tuli sivuaine, samoin kuin museologiasta ja taidehistoriasta. Teresa teki sivuaineopinnot myös uskontotieteestä, sillä hän koki muut uskonnot kiinnostavina ja niiden tuntemisen osoituksena avarakatseisuudesta. Tulevaisuudessa hämmötti toive töistä museossa johtajana.

Puolisonsa isä **Akin** Teresa tapasi ONL:n matkalla Leningradiin vuonna 1989. Juttelu johti seurusteluun ja lopul-

ta naimisiinmenoon 1996. Isä Aki vihitettiin papiksi samana vuonna. Pariskunta asettui Lahden seurakuntaan Hyvinkäälle 1997. Tuoretta avioparia kehoitettiin olemaan hankkimatta lapsia, kirkon palveleminen kun veisi suurimman osan ajasta ja arjesta. Teresa olikin aktiivisesti mukana seurakunnan toiminnassa olemalla läsnä, laulamalla kirkkokuorossa, osallistumalla myyjäisiin sekä Lahden seurakunnan valtuuston ja neuvoston toimintaan. Vuodet kirkolliskokouksen maallikkoedustajana olivat myös antoisia. Lahden kirkko on vieläkin läheinen; kirkko on lapsuuden hengellinen kasvuympäristö, ja muun muassa isä Raimo siunattiin pyhäkössä kaksikymmentä vuotta sitten.

Arjessa viikonvaihteisin

Pariskunnan elämän mullisti 2007 kuitenkin Ajai Nikolas, nyt jo 4,5-vuotias Etelä-Intiassa syntynyt poika. Isä Akin mielestä maatuskan tehtävänä onkin perheen hyvinvoinnista huolehtiminen. Maatuska Teresa on läsnä arjessa viikonvaihteisin, kun isä Aki on mukana arjessa viikoilla. Maatuskoista puhuttaessa on aina muistettava realismi ja todellisuus, koska ansiotyö vie osansa arjen

käytännöistä. Perhe odottaakin jo kesän yhteisiä päiviä sekä talven lomaa Intian auringossa.

Maatuska Teresa nimitettiin vuonna 2007 Kuopiossa sijaitsevan Suomen ortodoksisen kirkkomuseon johtajaksi. Työhön kuuluu museon johtaminen, strategia- ja kehittämistyö, talous- ja henkilöstöhallinto sekä yhteistyö kirkon ja kulttuuritoimijoiden kanssa. Asian- tuntijaorganisaatioissa johtajan tehtävänä ei ole niinkään sisällöntuottaminen tai tutkiminen, vaan työntekijöiden työn mahdollistaminen. Teresa palvelee kirkkoa nyt Kuopiossa, josta hän on löytänyt oman henkisen paikkansa.

Aina menossa

Maatuska Teresalle Jumala on Jeesuksen rukouksen mukaisesti armahtava. Koska ihminen on Jumalan asuinsija, tulee meidän huolehtia tästä asumuksesta. Myös Neitsyt Maria on keskeinen rukouselämässä. Neitsyt Maria on Teresalle nimenomaan Jumalansynnyttävä ja Elämänantaja, rukoileva, hellä ja huolehtiva. Hänen siunauksensa saavat kaikki murheelliset, kärsivät ja surevat, kuten aihe kuvataan Kaikkien murheellisten ilo -ikonissa. Jumalansynnyttäjän juhla ikonin kunniaksi on myös Ajain syntymäpäivä 24.10. Maama Railin syntymäpäivänä 25.3. perheessä juhlitaan myös ilosanomaa, ilmoittihan enkeli Gabriel tuolloin Neitseelle Kristuksen syntymästä.

Pyhistä ihmisistä Teresalle on tärkeä katolisen kirkon Avilan pyhä Teresa. Pyhän Teresan hengellisestä hurmiosta maatuska kirjoitti aikoinaan taidehistoriallisen tutkielmankin. Merkittävä pyhä on myös neitsytmarttyyri Tekuusa, jonka ikoni Leskisillä on kotona.

Kirkossamme on vähän naisjohtajia. Kun Tekuusan ikoni oli valmistunut ja odotti ikonimaalarin kaapin päällä isä Akia – lahjan antajaa – se putosi vahingossa lattialle. ”Aina menossa”, totesi isä Aki vaimostaan Teresasta.

■ **Henna Paasonen**

Analogin kirkkomme tulevaisuutta eri näkökulmista tarkasteleva teemanumero sisältää seitsemän artikkelia. Lehden kansijutun lisäksi teemaan sisältyvät (1) kirkon hallinnon ja (2) seurakunnan ja jumalanpalvelusten tehtävän tarkastelua, (3) teologisen opin ja kanonien tuntemisen merkityksen pohdintaa, (4) muutostavastarinan arviointia ja visiointia kirkkomme tulevaisuudesta sekä (5) ajatuksia kirkkomme verkostoitumisesta ja kirkkopoliittikan kiemuroista. Myös lehden alkuosan Hengellistä opetusta -palstalla pohditaan hallinnon keskittymisen tuomia ongelmia.

Hallinto hengellisiin keskuksiin

Ortodoksisen kirkon hallinto keveni vuoden 2007 alussa, kun uusi laki ja kirkkojärjestys astuivat voimaan. Kirkon väestökehityksen ja talouden suunta merkitsevät kuitenkin väistämättä sitä, että isompaa hallintoremonttia on syytä ryhtyä valmistelemaan. Tuo työ tulisi aloittaa analysoimalla kokemuksia kolme vuotta käytössä olleen hallintomallin toimivuudesta.

Kirkollishallituksen, hiippakuntien ja seurakuntien hallinnollisen työnjaon selkiyttämistä tarvitaan erityisesti siksi, koska vuonna 1950 karjalaisen siirtolaisväestön asuttamisen yhteydessä tehty seurakuntajako on tullut tiensä päähän.

Vuoden 2007 hallintouudistuksella haluttiin korostaa paluuta niihin ortodoksisen perinteen kanonisiin arvoihin, jotka on määritelty esimerkiksi Ekumeenisen patriarkaatin vuoden 1923 autonomia-asiakirjassa. Vuoden 2007 muutos näkyy erityisesti hiippakunnan aseman korostamisena kirkon hallinnon perusyksikkönä. Piispa nostettiin uudistuksessa yhä selvemmin virkamiehestä alkupe räiseen rooliinsa esipaimeneksi.

Hallintouudistuksen seuraavassa vaiheessa tulisi linjata Kuopion kirkollishallituksen, hiippakuntakanslioiden ja seurakuntien virastojen välistä työnjakoa. Toinen kysymys koskee sitä, miten

Arkkipiispan teologinen sihteer **Jyrki Härkönen**
painottaa avointa keskustelua kirkon kehitystarpeista.

voitaisiin parhaalla tavalla sovittaa toimivaksi kokonaisuudeksi kirkon kanoninen järjestys ja länsimainen demokratia?

Kanoninen järjestys on selkeä, mutta sen artikulointia tulee jämäköittää. Piispa on kirkkoherrojen ja muun papiston esipaimen, jolla tulee olla keinot toimia esimiehenä. Piispalle tulee antaa avaimet toimiakseen nimenomaan kanonisen perinteen mukaisessa asemassa, eli ohjauksessa ja valvonnassa liturgista järjestystä ja opin puhtautta. Hallinnon tai talouden hoidossa piispa delegoi. Piispalla tulee myös olla oikeus korjata ja puuttua seurakunnissa tapahtuviin ongelmiin hyvissä ajoin ennen syyllisten etsintää.

Länsimaisen demokratian tuulten seuraaminen merkitsee siirtymistä työntekijäkeskeisestä ajattelusta asiakaslähtöiseen toimintaan. Kirkon työntekijöiden on hyväksyttävä, että kirkon jäsenten palvelujen vuoksi työtehtävät ja asuinpaikkakin voivat muuttua. Hallinto on palvelua. Sen on toimittava siellä, missä sitä tarvitaan.

Ortodoksinen kirkkomme tarvitsee hallintonsa tueksi henkiset keskuksensa. Niitä ovat Kuopion lisäksi ainakin Heinäveden luostari, Helsingin historialliset kirkot, Oulun katedraali ja ehkä myös Joensuun seminaari ja kulttuurikeskus Sofia. Miten näiden keskusten työnjako hoidetaan tulevaisuudessa?

Minareetit ja sipulikupolit

Sveitsissä käytiin viime vuoden lopulla kansanäänestys, jossa enemmistö maan kansalaisista ilmoitti vastustavansa minareettien rakentamista moskeijoiden yhteyteen.

Kansanäänestyksen tulos merkitsisi käytännössä sitä, että 57 prosenttia sveitsiläisistä ilmoitti suhtautuvansa kielteisesti islamiin. Päätöksen tekee erikoiseksi se, että suurin osa Sveitsin muslimeista on eurooppalaisia, pääasiassa entisen Jugoslavian asukkaita, jotka eivät elä ghettoissa, eivät mellakoi ja ovat sopeutuneet elämään sovussa valtaväestön kanssa.

Sveitsin äänestystulos oli muukalaisvihan eli ksenofobian voitto!

Kansanäänestys islamilaisen vähemmistön paikasta länsimaaisessa yhteiskunnassa tehtiin mahdollisimman sopimattomaan aikaan. Eurooppalaisenkin islamin kasvot ovat edelleen New Yorkin terrori-iskujen jälkeisen mielikuvan kyllästämiä.

Jos Sveitsin tyyppinen kansanäänestys järjestettäisiin Suomessa, olisivat tulokset mahdollisesti samansuuntaisia.

Kansanäänestykset ovat osa demokratiaa, mutta niiden käyttö vaatii päättäjiltä vakaata harkintaa. Sveitsissä keskustelu islamin paikasta yhteiskunnassa oli ollut ennen kansanäänestystä populistipuolueiden ohjauksessa ja näin kansan ääni oli vain epäluuloisuuden vahvistus. Omenat kansanäänestyksestä tippuivatkin muukalaisvihan koriin.

Eurooppalaisten olisi hyvä muistaa, että Hitler nousi valtaan kansan äänellä, ja kasvottoman

kansan manipuloimisella Stalinkin oikeutti terrorinsa.

Viime kädessä kysymys on valinnasta demokration ja humanismin välillä. Kansa äänestää demokraattisesti, mutta kansa ei ole välttämättä joukko na arvoiltaan humanistinen. Tässä piilee joukkovoiman vaara.

Moskeija ei tarvitse välttämättä minareettia, mutta onko oikein, että enemmistö päättää, mitkä elementit vähemmistön identiteetistä saavat näkyä ja mitkä eivät? Rajan vetäminen on vaikeaa.

Historia opettaa

Toisen maailmansodan jälkeen Suomeen rakennettiin kymmeniä kirkkoja Karjalan ortodokseja varten. Kirkkoihin oli suunniteltu ortodoksiselle kirkkoarkkitehtuurille tyypilliset sipulikupolit. Valtiojohto ei kuitenkaan yleisen mielipiteen pelossa niitä hyväksynyt, ja näin jälleerakennuskauden kirkoistamme tuli "maisemaan" sopivia. 1950-luvulla rakennetut kirkot myös sijoitettiin kylien reunoille, ei keskustoihin.

Suomen ortodoksisen kirkon asema on nykyään vakaa. Me voimme olla ortodokseja häpeämättä sitä, ja kirkkomme ääntä kuullaan mielellään myös julkisuudessa.

Historian opetukset on kuitenkin syytä pitää mielessä. Suomen ortodokseilla on tämän vuoksi erityisen hyvä syy tukea maamme etnisten ja kielellisten vähemmistöjen oikeusturvaa.

■ **Arkkipiispa LEO**

Tarvitsemme avointa keskustelua myös muista isoista linjapäätöksistä. Olisiko taloudellisesti ja logistisesti perusteltua, että arkkipiispa asuisi pääkaupungissa? Voisiko Valamosta tehdä Karjalan metropoliitan kotipaikan ja kuuluisiko kirkkomuseokin alkuperäiseen paikkaansa Valamoon? Tarvitaanko nykyisenlaista kirkollishallituksen kansliaa ja

mikä on sen ja hiippakuntakanslioiden työnjako? Olisiko kirkolla oltava yliopistossa sijaitsevan teologisen osaston lisäksi myös oma pappiseminaarinsa? Tarvitsemmeko kirkossamme edelleen 30 järjestöä ja yli kymmentä lehteä?

Kaikkien näiden kysymysten arviointi riippuu ennen kaikkea avoimen keskustelun sallimisesta, ja siitä, että

keskustelua käydään asioista, ei niiden esittäjistä.

■ **Isä Jyrki Härkönen**

Trimeeri Oy
www.trimeeri.fi

Seurakunnan jällelöytämisen

Ortodoksisen kirkon ja sen jäsenten yhteinen tavoite on luoda eukaristinen yhteisö. Sellaisessa jäsenet tarvitsevat yhteisöään ja yhteisö jokaista jäsentään. Isä **Heikki Huttunen** sanookin, ettei kirkko ole kiinteistö- ja taloushallintovirasto, vaan Pyhän Hengen koskettava seurakunta.

Kirkon jäseneksi tullaan kasteessa ja mirhavoitelussa. Se on lahja, jonka kummit ja vanhemmat antavat. Lahjan arvo valkenee matkan varrella. Kirkon jäsenyys voi jäädä vaille merkitystä, jos ortodoksinen usko ei saa mitään sisältöä. Toisaalta evankeliumin mukaan sinapinsiemenen verran uskoa riittää – se voi kasvaa suureksi puuksi. Ortodoksisessa kirkossa kastetulla on oikeus saada kokea, tajuta ja tietää, mitä tämä lahja pitää sisällään häntä varten.

Kasteen ja mirhavoitelun lahja ei ole koriste, jonka voi jättää hyllylle pölyttymään. Jokaisella kirkon jäsenellä on oma nimensä paikkansa ja tehtävänsä. Jokaisella on kutsumus, Pyhän Hengen armolahja. Kaste ja mirhavoitelu muodostavat vihkimyksen, jossa kastettu tulee kuninkaallisen papiston jäseneksi. Se ei ole arvoasema eikä sitä ole annettu itsekeskeis-

tä hengellisyyttä varten, vaan yhteisöön kuulumista, palvelemista, rakkautta varten. Tässä ei ole eroa papin ja maallikon välillä, ei miehen ja naisen, ei oppineen ja oppimattoman, ei nuoren ja vanhan. Tätä on ortodoksinen usko: Pyhän Hengen elämää kirkossa ja kirkon jäsenissä.

Mitä seurakunnasta puuttuu?

Mitä merkitystä on sillä, että olen ortodoksi, seurakunnan ja kirkon jäsen? Evankelisluterilaisessa kirkossa eroaminen saavutti muodin mittasuhteet toissa talvena, mutta ilmiö koskettaa myös ortodoksista kirkkoa. Sen perusteella, mitä ihmiset kertovat, vaikuttaa, että moni kirkosta eroava tekee päätöksensä juuri sen päivän tai yön mielialan mukaan. Syntyy epäaito ratkaisu, koska kirkkoon kuulumisen tai siitä eroamisen pitäisi ortodoksille olla laajempi kysymys kuin

reaktio yhteen tai toiseen ohimenevään mielipiteeseen. Onkin kysyttävä, mitä seurakunnan elämästä puuttuu, jos kirkkoon kuulumisen ei merkitse juuri mitään eikä tunnu ihmisen koko olemassaoloon liittyvältä asialta.

Liturgia yhteisenä työnä

Kirkkoon kuulumisen tarkoittaa sitä, että kirkko on koti ja että kirkossa käyminen on elämän ydinasia. Sanomme mielellämme, että liturgia on kirkon elämän keskus. Ihanne on eukaristinen yhteisö eli kiitosuhrin yhteisö, pyhän ehtoollisen ympärille kokoontuva seurakunta. Teologit luonnehtivat sitä kuvaksi kirkosta aidoimmillaan.

Mutta mitä kertoo oman kotikirkkomme sunnuntainäkymä? Harvalle liturgia on viikon keskus, monella on tähdellisempää tekemistä. Ammatillaiset toimittavat palvelusta, yleisö kuuntelee ja katselee. Herää kysymys, onko kirkon jäsen kotonaan jumalanpalveluksessa, onko hän olennainen osallistuja vai sattunainen asiakas oman seurakuntansa liturgiassa? Kuinka näkyy se, että sanomme kaikkien kerhojen ja piirien toiminnan johdattavan yhteiseen liturgiaan?

Jumalanpalvelus on yhteinen työ, joka syntyy monesta eri tehtävästä. Kirkossamme on ilahduttavasti vakiintunut se alkuperäinen tapa, että seurakuntalaiset osallistuvat säännöllisesti ehtoolliseen. Samaa linjaa olisi jatkettava niin, että liturgia aidosti heijastaisi armolahjojen moninaisuutta kirkkoyhteisössä: papin ja kanttorin ohella tarvitaan laulajaa, lukijaa, opettajaa, lastenohjaajaa, alttaripalvelijaa, isännöitsijää, siivoojaa, kellonsoittajaa, kirkkoleivän leipojaa, kahvinkeittäjää, piirakanpaistajaa ja jokaista rukoilijaa. Seurakunnan työntekijöiden tehtävä on innostaa ja opastaa kirkon jäseniä näihin tehtäviin. Tämä toteutuu vasta vähitellen, koska meitä vaivaa ylikorostunut papinviitan palvonta. Se estää näkemästä ja ottamasta käyttöön muita kuin papillisiin tehtäviin liittyviä kykyjä.

Talous ja hengellisyys yhdessä

Jumalanpalvelus on irrallaan seurakunnan hallinnosta. Tavallisesti puhumme taloudesta ja hengellisyydestä erillisinä asioina. Mutta kirkossa ne kuuluvat yh-

teen, ja uskon pitäisi ohjata taloutta ja hallintoa. Kirkon taloudenpidon alku oli köyhille kerätyissä avustuksissa ja matkustavien uskonveljien majoittamisessa. Mikä osuus seurakunnan budjetissa mahtaa nykyään olla varattu näihin tarkoituksiin? Seurakunnasta tulee helposti uskonnollisten tarpeitten virasto, joka järjestää seremonioita ja hengellisiä palveluja tilauksen mukaan. Huoli kiinteistöjen hoidosta ja sijoitusten tuottavuudesta vangitsee pappien ja päättäjien mielen. Hallinnointi ottaa ylivallan, ja seurakunnalla on pitkä matka tulla eukaristiseksi yhteisöksi, kiitoksen yhteisöksi.

Eukaristisen yhteisön tehtävä

”Jos menet ortodoksiseen seurakuntaan ja odotat tapaavasi aina iloisia ja auttavaisia, eheitä ja kärsivällisiä, rakastavia, pyhiä ihmisiä, tulet pettymään. Kohtaat henkisesti ja fyysisesti uupuneita, masentuneita, sairaita syntisiä ihmisiä. Kirkko on sairaala, kaikkia vaivojen räsittämistä varten”, toteavat sekä kirkkoisät että nykyiset paimenet. Kristus on kirkon lääkäri, jonka hoivattavaksi kaikki ovat

tervetulleet vaivasta riippumatta. Kas-teen ja mirhavoitelun antamat armolahjat ohjaavat potilaita auttamaan toisiaan lempeän lääkärinsä esikuvan mukaan.

Kirkossa käytetään luomakunnan parhaita aineita Jumalan ylistämiseen. Kristuksen ihmiseksi tuleminen avaa näkemään, että kaikki aine on alun perin pyhää ja että se voi kantaa pyhyyttä. Ortodoksinen asenne aineeseen kehottaa tarkistamaan suhdetta siihen, kuinka ruokaa, pakkauksia, vaatteita ja polttoainetta käytetään ja kuinka paljon jätettä saadaan aikaan. Asennemuutoksen pitäisi alkaa seurakunnan omasta toiminnasta.

Liturgia on tarkoitettu jatkumaan lähimmäisen palvelemisena. Altтарin sakramentti johtaa veljeyden ja sisaruiden sakramenttiin. Kirkkoisä Johannes Krysostomos huudahtaa: ”Te kunnioitatte Kristusta temppeleissä kultaisin astioin ja silkkin puvuin, mutta hylkäätte hänet oven ulkopuolelle ryysyissä, paiseissa, nälissään” ...kun hän polvistuu kerjäämään lanttia pähvimukiinsa, voisimme nyky-Suomessa jatkaa. Elävä eukaristinen yhteisö rukoilee oman paikka-

kuntansa ja koko maailman puolesta. Se lähettää jäsenensä liturgiasta palvelemaan kaikkia, joita he kohtaavat arjessa.

Merkityksen löytäminen

Opetamme yhtä ja teemme toista. Tarvitsemme katumusta ja muutosta parempaan, kirkon jäsenenä ja seurakuntina. Onneksi kirkko on enemmän kuin vain ihmisten yhteisö. Pyhät ja enkelit rukoilevat kaikkien puolesta. Jumala itse on läsnä uskon salaisuudessa. Siksi kaikki on mahdollista, ja toivo on totta.

Kirkko on olemassa kohtaamista varten: Jumalan ja ihmisen kohtaamista, ihmisten kohtaamista varten. Kirkko toteutuu, kun jumalanpalvelukseen koontuneet rukoilevat avukseen Pyhää Henkeä. Kastevedessä ja mirhavoiteessa, evankeliumin sanassa, eukaristian leivässä ja viinissä Jumala on läsnä. Kohtaaminen muuttaa ihmistä, haastaa häntä löytämään kutsumuksensa ja käyttämään armolahjaansa. Kirkon jäsenyys saa merkityksen.

■ Isä Heikki Huttunen

Patriarkka Bartolomeos vierailulle Suomeen

Suomen ortodoksien korkein hengellinen johtaja, ekumeeninen patriarkka **Bartolomeos**, vierailee Suomessa 11.-15. kesäkuuta osallistuen Joensuussa 11.-13.6. pidettäville Ortodoksisille kirkkopäiville.

Ortodoksiset kirkkopäivät järjestään Suomessa nyt viidettä kertaa. Kirkkopäivät kokoavat yhteen tuhansia ortodokseja.

Patriarkka saapuu Suomeen perjantaina 11.6. Joensuuhun, jossa hänellä on

illallinen arkkipiispa Leon kanssa. Lauantaina aamupäivällä hän esitelmöi konferenssikeskus Arenassa aiheenaan ”Kirkko – luomakunnan toivo”. Puolilta-

päivin hän vihkii Ortodoksinen kulttuurikeskuksen, iltapäivällä on taas puheen vuoro, nyt konferenssin nuorille edustajille. Illalla hän osallistuu ehtoopalvelukseen ja kirkkomusiikkifestivaaleille Arenassa. Lauantai päättyy Joensuun kaupungin tarjoamaan illalliseen.

Sunnuntai alkaa liturgialla konferenssikeskuksessa, iltapäivällä on kirkkopäivien päätösjuhla. Patriarkan loppuiltapäivä kuluu Joensuun seurakunnan vieraana ennen siirtymistä Valamon luostariin Heinävedelle. Siellä hän viettää maanantain vierailen myös Lintulan luostarissa.

Tiistaina aamupäivästä hän lentää Turkuun, jossa hän lounaalla keskustelee metropoliitta Ambrosiuksen kanssa. Tämän jälkeen patriarkka siirtyy Naantalin Kultarantaan tapaamaan presidentti Tarja Halosta. Iltapäivän lehdistötilaisuuden jälkeen on paluulento yksityiskoneella Helsinki-Vantaan lentokentältä.

Kirkkopäivien verkkosivut ovat luetavissa osoitteessa: www.ortodoksiset-kirkkopaivat.fi

Kirkon elämän teologinen perusta

Suomen kirkon kanoninen kivijalka ymmärrettiin väärin

JUHA RIIKONEN

Rovasti **Jarmo Hakkarainen** korostaa, että kirkon luova kanoninen uskollisuus edellyttää tradition selittämistä uskoville. Korkeasti oppineet ja syvästi tuntevat papit ja piispat ovat tämän paras tae.

Suomen aktiivisille kansallismielisille ortodokseille Suomen valtion itsenäistyminen 6. joulukuuta 1917 merkitsi, että vuosi-ajan valmisteltu hanke kirkkokunnan suomalaistamiseksi oli saatettavissa loppuun. Kansallismielisten ja nuoren Suomen valtion edustajien mielipiteet yhdistyivät: olennainen osa suomalaistamista oli hiippakunnan kirkkohallinnollinen erottaminen Venäjän ortodoksisesta kirkosta.

Tilannetta vaikeutti se, että hiippakunnan venäläinen arkkipiispa **Serafim Lukjanov** (k. 1959) näki kirkkokunnan yhä Moskovan patriarkaatin hiippakuntana. Hänen mielestään kanonisen suhteen mahdollinen muutoskin riippui Moskovan patriarkaatin kannasta. Suomen venäläiset luostarit ja venäläiset papit vastustivat kanonisia muutoksia, koska kokivat ne Venäjän kirkon edun vastaisina.

Suomalaisilla ortodoksisen kirkon johtavilla papiston jäsenillä ja Suomen valtiovallalla oli tavoitteena *autokefalia*

eli täysin itsenäinen kanoninen asema. Kirkkokunta haluttiin määrätietoisesti eroon Moskovan patriarkaatista.

Laajennettuun autonomiaan

Kansallismieliset lähtivät hakemaan autokefaliaa Konstantinopolin Ekumeeniselta istuimelta. Ekumeenista patriarkaattia pidettiin historiallisesti ja kanonisesti riittävän arvovaltaisena myöntämään Suomen ortodokseille autokefalia. Neuvottelujen jälkeen Ekumeenisen patriarkaatin pyhä synodi otti Suomen ortodoksisen arkkipiispakunnan Ekumeenisen patriarkaatin yhteyteen heinäkuun 6. päivänä 1923.

Vaikka neuvottelut eivät johtaneet Suomen ortodoksisen kirkon autokefaliaan, kansallismieliset ortodoksit pitivät tuloksia kohtuullisina. Valtiovallan edustaja **Emil Nestor Setälä** tulkitsi Suomen kirkon saaneen ”laajennetun autonomian”. Tämä tulkinta on sittemmin ohjannut Suomen ortodoksisen kirkkokunnan suhdetta Konstantinopoli-

lin äitikirkkoon.

Sitoutuminen Konstantinopoliin oli alusta lähtien heikkoa. Kirkkokunnassa ei ollut halua eikä kykyä käyttää poliittisia kanavia suhteiden kehittämiseen vuoden 1923 jälkeen. Suomen ortodoksisessa kirkkokunnassa ei lähes 87 vuoden aikana ole juurikaan ymmärretty, että Konstantinopolin Suomelle myöntämä autonominen asiakirja on kanonisesta velvoittava. On kuitenkin paikallaan pitää mielessä, että Konstantinopolin Tomos-asiakirja vuodelta 1923 on yhä kanonisesti sitova.

Bysanttilaisesta kanonisesta ajattelusta

Tomoksen ja uuden kanonisen yhteyden merkittävin viesti oli se, että Suomen kirkon tuli sitoutua Konstantinopolin äitikirkkossa noudatettuun kanonitulkintaan ja kirkon ulkosuhteita koskeviin määräyksiin. Kuuliaisuus ja ykseys äitikirkkoon on keskeinen osa kirkon pyhään traditioon sitoutumista. Suomen kirkon liittyminen Konstantinopolin Ekumeenisen patriarkaattiin yhdisti suomalaiset ortodoksit bysanttilaiseen kanoniseen perinteeseen. Näin oli ainakin teoriassa.

Bysantin keisarikunta (330–1453) oli ortodoksisen kirkon ydinaluetta, josta muodostui 800-luvulta alkaen kristillisen kulttuurin maailmanvallan vaikutusvaltainen keskus. Bysantin keisarikuntaa on mahdotonta lähestyä ilman ortodoksista kirkkoa. Patriarkka **Fotios** (k. 893) puolusti voimakkaasti kirkon riippumattomuutta valtion ja keisarin suhteissa. Hänen toimintaansa rikasti syvä pastoraalisuus, jossa usko muuttui eläväksi ja palvelevaksi rakkaudeksi.

Ortodoksinen kirkko ja keisarit jouituivat usein ottamaan kantaa harhaoppisuuteen ja eriuskoisuuteen. Kirkko pyrki yleisissä ja paikallisissa kirkolliskokouksissa estämään harhaoppisten ajatusten ja elämänasenteen leviämisen uskovien keskuuteen. Seitsemän ekumeenisen kirkolliskokouksen (325–787) isät vastustivat toiminnassaan harhaoppisten röyhkeyttä, yksilöllisyyttä ja itsekeskeisyyttä.

Bysantin kirkko ei sitonut olemassaoloaan paavin kirkon tavoin laajaan kirkollisten kanonien ja lakien kodifiointiin. Kirkon hallintoon ja organisaatioon suhteutetut kanonit ja kanonien mukai-

nen kurinalaisuus palvelivat ortodoksisen elämän erityistarpeita ja antoivat vastauksen kirkon erityisongelmiin.

On olennaista erottaa bysanttilaisessa kanonisessa käytännössä toisistaan kanonin ydin ja ulkokuori, pääsisältö ja ulkoinen muoto, henki ja kirjain. Kanonin ulkoista muotoa voidaan ja täytyy muuttaa ulkoisten olojen myötä, jotta sosiaalinen elämä voisi kehittyä. Kuitenkin kanonien henki ja olemus säilyy muuttumattomana. Kanonien oikeellisuudella ja arvovallalla on erottamaton vastaavuus.

Ortodoksisilla piispoilla oli keisarikunnassa kolme tärkeää tehtävää: tunnistaa harhaopit, taistella niitä vastaan ja vahvistaa ortodoksisuutta ja soveltaa kanonista lakia käytännön kristillisessä elämässä.

Kirkon elämällä on teologinen perusta

Ortodoksinen kirkko on pyhien isien ja pyhän tradition kirkko. Omaa aikaamme kuin myös ja kirkon patristista ajattelua ja käytäntöä pyritään usein ortodoksien keskuudessa vähättelemään ja nostamaan auktoriteeteiksi esimerkiksi 1900-luvun ortodoksiteologeja. Pyhien isien terapeuttinen teologia palvelee kirkon ykseyden asiaa, luo oikean suhteen uskoon ja elämään, suojelee kirkon jäseniä elävän uskon vääristymiltä ja antaa voimia torjua moniarvoisen yhteiskunnan kiusaukset.

Serbialainen ohjaajavanhus ja teologi, arkkimandriitti **Justin Popovits** (k. 1979) korosti kirjoituksissaan pyhien ihmisten merkitystä. Hänen mukaansa he ovat kirkon pyhyiden parhaita opettajia, oikeastaan käytännössä itse evankeliumi. Isä Justinin mukaan ortodoksisuus on oikeaoppisuutta elämän pyhydessä. Siksi pyhien isien tutkiminen on ortodoksisen teologin ensisijainen tehtävä.

Kirkon kanonista henkeä tuntemattomat suomalaiset "asiantuntijat" ovat aika ajoin viitanneet siihen, että kanoneissa on kyse pelkästään jostakin teologisesta seikasta, jolla ei ole mitään tekemistä kirkon jokapäiväisen elämän kanssa. Moiset näkemykset osoittavat ortodoksisen kanonisen perinteen tuntemattomuutta.

Apostoliselle ja katoliselle kirkolle

teologiset perusteet ovat aina esimerkiksi poliittisia perusteita tärkeämpiä, koska teologiassa on kyse kirkon syvimmästä tehtävästä ja olemuksesta. Pyhien kanonien noudattamisen perimmäisenä tarkoituksena on johdattaa uskovia pelastukseen. Kanonisen perinteen tarkoitus ei ole kanonien ulkoinen, kirjaimellinen noudattaminen, vaan Jumalan pyhyiden ja hengellisen täydellistymisen etsiminen.

Pyhien kanonien noudattamisen perimmäisenä tarkoituksena on johdattaa uskovia pelastukseen.

Kanonit palvelevat vapautumistamme

Kirkollinen lainsäädäntö on yksi osa kirkon elämää, eikä se edusta sellaisenaan kirkon koko olemusta. Kirkolla on kanoninsa, mutta sen aarteiden joukkoon kuuluvat teologia, hengellisyys, mystiikka, jumalanpalvelus ja moraalit. Pyhät kanonit palvelevat ihmisen vapautumista elämän harhakuivista. Ne palvelevat ihmisen hengellistä parantumista synnin sairauksista.

Ekumeeniset kirkolliskokoukset ja pyhät isät ilmaisevat kanonit lääkkeenä, jolla parannetaan kirkkoruumiin jäsenten erityissairauksia. Tämä parantuminen ja eheytyminen kuuluu kirkon jumalalliseen eli pysyvään luonteeseen. Se todistaa apostolisen ja katolisen kirkon identiteetin muuttumattomuudesta, joka perustuu pyhien apostolien todistukseen ja Pyhän Hengen jatkuvaan läsnäoloon kirkossa.

Kirkon kanonien laiminlyöminen johtaa lopulta yhteisön elämän rappioi-

tumiseen eli kirkko-opilliseen harhaoppiin. Todellinen kuuliaisuus kirkon kanoniselle traditiolle ei tarkoita pelkästään, että toistetaan kirjaimellisesti jotakin, mikä on ennen annettu. Kirkon luova kanoninen uskollisuus edellyttää, että säilytettäväksi annettua traditiota selvennetään ja selitetään uskaville. Kirkon traditio ei ole inhimillisen muistin jatkuvuutta tai tapojen pysyvyyttä. Traditio on elävää ja terapeuttista. Kirkkoa ei sido kirjain, vaan totuuden Henki. Nykyisessä maallistuneessa tilanteessa ekumeenisten ja paikallisten synodien perintö on vaativa ja tärkeä käytännön tehtävä.

Piispalla ei autonomista palvelutehtävää

Pyhä Basileios Suuri (k. 379) korosti kirkollisen johtajan nöyryyttä ja Kristuskeskeisyyttä. Hengellinen paimen ei voi olla itserakas ja röyhkeä. Hän ei tarvitse ulkoista rikkautta ja valtaa, vaan käytännön taitoja ja hyveitä. Kirkossa on tärkeää, että piispa ja pappi osaavat erottaa oikean väärästä ja olennaisen epäolennaisesta. Erityisesti piispa edustaa kirkon arvovaltaa, jossa ei ole kyse yksilön omista johtopäätöksistä tai tuomiovallasta. Pakolla ja alistamisella ei saada mitään hyvää aikaan.

Pyhä Kolminaisuus ohjaa kirkon elämää. Bysantin kirkon hallintovaltaa kuvaa parhaiten käsite "paimenen huolenpito". Hän johtaa hiippakunnassaan kaikkea, mikä koskee kirkon jäsenten elämää, uskoa, jumalanpalvelusta ja sosiaalista palvelutehtävää. Bysanttilaisen kirkollisen ihanteen mukaan piispallinen huolenpito käsittää niin papiston kuin maallikotkin.

Bysanttilaisten isien näkemys kirkosta ei anna sijaa tulkinnalle piispan autonomisesta palvelutehtävästä. Piispan palvelutehtävä sitoutuu Kristuksen persoonaan ja palvelutehtävään. Kirkon palveluvirka on Kristuksen pappeuden toteuttamista.

Kirkon hengen mukainen pappeus

Suomen ortodoksisen kirkollisen hallinnon entistä selkeämpi keskittäminen arkkipiispan hallinnollisen vallan alle ei kasva bysanttilaisesta, vaan lähinnä Venäjän kirkon 1700-luvulla valtion pakot-

tamana omaksumasta massiivisesta hallintopolitiikasta. Siinä valtaiset maantieteelliset alueet joutuivat piispallisen hallinnon ja tuota hallintoa ohjanneiden lähinnä maallisten byrokraattien alaisuuteen. Äskettäin suomeksi julkaistu venäläisen maalaispapin selonteko 1800-luvun venäläisestä maalaispapistosta ja sen elämästä on kirkas analyysi siitä, miksi niin sanottu hengellinen hallintomalli muuttui mielivallaksi.

Mitä tietoisemmin myös Suomessa ortodoksista hiippakuntahallintoa ohjataan yksipuolisesti piispan ja hänen lähipiirinsä johtamaksi hallintoliittymäksi, sitä tietoisemmin paikallistason demokraattiseen ajatteluun tottuneet kirkkomme jäsenet tulevat hylkäämään keskitetyn hiippakuntahallinnon puhumattakaan jostakin keskitetystä yhden piispan johtamasta hallintomallista. Keskitetty arkkipiispan hallinnollinen valta on ortodoksisen kanonisen hengen vastainen. Kukaan piispa ei voi rikkoa periaatetta hiippakunnasta kirkollisena perusyksikkönä.

Jo vähäinen kirkkokuntamme viime vuosien tilastojen seuraaminen osoittaa, miten yhä useammat ihmiset jättävät kirkkomme. Kirkkomme hallintokokielun myönteisten tulosten puuttuminen ilmenee myös kastettujen ja kirkkoon liittyneiden määrän vähenemisenä ja kirkosta eronneiden määrän kasvamisena.

Viime vuosikymmeninä kirkkokunnassa on pyritty papiston koulutustason kohottamiseen. Tulevaisuudessa olisi syytä kiinnittää vakavaa huomiota kirkollisen johdon eli piispojen teologisen koulutustason kohottamiseen, jotta se vastaisi esimerkiksi Kreikan tai Balkanin maiden käytäntöä. Sinänsä on mielenkiintoista, että esimerkiksi muutoin kriittiset kirkolliskokouksen maallikoedustajat ovat olleet hiljaa tästä asiasta.

Vain jos kirkon piispoiksi valitaan hyvän ortodoksisen teologisen koulutuksen saaneita kirkonmiehiä, voidaan ehkä vastaisuudessa odottaa piispakunnalta paikalliskirkossamme riittävän syvää hengellistä ja pastoraalista herkkyyttä ja myötäelämisen lahjaa johtaa pohjoisen kirkkomme hiippakuntia.

Piispojen tuki puutteellista

Aikamme suomalaisessa ortodoksisessa

seurakuntaelämässä on kirkollinen johtajuus pahoin hämärtynyt. Seurakunnan kirkkoherra ja muut papit mielletään hiippakuntapiispan jatkeiksi ja apulaisiksi. Sellainen ajattelutapa ei kasva kirkon opetuksesta, vaan maallistuneesta yhteiskunnallisesta ajattelusta. Suomen ortodoksisessa kirkossa kirkkoherran hallinnollista johtajuutta on viime vuosina kavennettu ja tilalle on tuotu osin maallikkojohtoinen tapaa hoitaa seurakunnan asioita.

Ortodoksinen kirkko hyväksyi muutama vuosi sitten uuden hallinnollisen toimintamallin ja sitoi kirkon perinteiset virat toimenkuviksi. Toimenkuvat sidottiin hyvin pienen eli maallisesta hallintomallista saadun, lähinnä jotakin kunnanhallitusta muistuttavan seurakunta-neuvoston henkilöstöryhmän luottamukseen sidotuksi työsuhteen jatkuvuuden tai lopettamisen areenaksi.

Kirkon tärkeintä työyhteisöä eli papistoa koskevat vaikeudet, henkilökohtaiset ongelmat ja sairaudet ratkaistaan nopeasti seurakunnissa irtisanomisella. Kuka huolehtii erotetusta papista, papin perheestä ja hänen hengelliseen hoitoonsa annetuista rippilapsistaan? Useimmat näistä palvelussuhteen menettäneistä papeista halusivat palata kirkon työhön, mutta heidän tiensä näyttää sulkeutuneen lopullisesti.

Mieleeni ovat jääneet suuresti kunnioittamani, sydämensivistyneen pappiseminaarin entisen rehtorin **Johannes Suholan** sanat 1970-luvun lopulla. Hän totesi kirkkokunnan autokefaliakuumeen ollessa pahimmillaan, ettei kirkkokunta tarvitse ylärakenteen eli piispojen määrän lisäämistä, vaan määrätietoista seurakuntien hengellisten ja henkisten yhteyksien vahvistamista. Vain tätä kautta pienessä pohjoisessa ortodoksisessa kirkossamme voidaan kasvattaa valveutuneita ja modernin maailman muutokseen ortodokseina tarpeeksi vahvoja kirkon jäseniä. Isä Johanneksen ajatuksissa sykkii Bysantin kirkon lähimmäiseen rakentuva kirkollisuus eikä kirkon perinteelle vieras lainomainen hallintomalli.

Tulevaisuudessa tulee olemaan vaikeuksia saada kirkkoonsa sitoutuneita pappeja, elleivät piispat ala tukea varsinaista papillista työtä kirkon hyväksi.

■ Isä **Jarmo Hakkarainen**

Parikymmentä vuotta sitten silloinen apulaispiispa **Ambrosius** sai idean koota yhteen kirkon tulevaisuutta visioivia kirjoituksia. Kirkon silloisia vaikuttajia haastettiin pohtimaan tulevaisuuden näkyjä monista eri näkökulmista. Syntyi kaikkiaan 23 artikkelia, jotka koottiin kirjaksi *Kirkkokuntamme näköaloja ensi vuosituhanalle* (Joensuu 1991). Toinen kirjan toimittajista oli **Kimmo Kallinen**, joka nyt sanoo, että yhä samat ongelmat odottavat ratkaisuaan.

Visiointia on harrastettu myös viime aikoina. Vuoden 2009 kirkolliskokous hyväksyi usean vuoden valmistelun jälkeen strategian toimintavuosille 2010–2015. Ensimmäistä kertaa paikalliskirkkomme historiassa pyrittiin selkeästi määrittelemään kirkon missio, arvot, toimintaympäristö, visio ja strategia. Työ oli vaikeaa, sillä tällaista suunnitelmaa ei ollut ennen tehty. Jouduttiin todella paneutumaan kirkon elämän perusteisiin ja siihen, mitä ne merkitsevät tässä ajassa ja yhteiskunnassa. Oli paljon asioita, joihin haluttiin ottaa kantaa. Niinpä tekstistä tuli sinänsä kattava ja selkeä hallinnon

Ajat muuttuvat haasteet säilyvät

työpaperi, mutta samalla se sisältää hyvin paljon erilaisia kehityskohteita ja vaativia tavoitteita.

On mielenkiintoista lukea näitä kahda edellä mainittua visiota rinnatusten. Kirkon elämässä on tapahtunut paljon muutoksia 1990-luvun alun jälkeen. Siitä huolimatta monet keskeiset ongelmat odottavat yhä ratkaisuaan. Pohdin tässä joitakin kirkon elämään ja etenkin sen hallintoon liittyviä teemoja, jotka ovat esillä jo vuoden 1991 kirjassa ja edelleen vuoden 2009 strategiassa.

Kirkon perustehtävät ja hyvä hallinto

Kummassakin edellä mainitussa dokumentissa on toivottu ja esitetty kirkon hallintorakenteiden uutta organisointia ja keventämistä. Kaksikymmentä vuotta sitten seurakunnat koettiin jäsenilleen liian etäisiksi virastoiksi. Niiden toiminnan nähtiin painottuvan liiaksi raskaan hallinnon, talouden ja kiinteistöhuollon pyörittämiseen sen sijaan, että ne olisivat toimineet kohtaavina ja tukevin eukaristisina yhteisöinä. Jo tuolloin ajatukset yhden pyhäkön ympärille rakentuvista kappeliseurakunnista elivät vahvoina. Piispa Ambrosius peräänkuulutti useissa yhteyksissä sitä, että meidän on seinien rakentamisen ja hoidon asemesta kiinnitettävä huomiota siihen, mitä seinien sisällä tapahtuu.

Kirkossa on työskennellyt useita hallinnon kehittämissäryhmiä, viimeisin nimettiin 12.1.2010. Kymmenisen vuotta

kestäneen kehittämistyön seurauksena kirkon lainsäädäntö uudistettiin kokonaisuudessaan joitakin vuosia sitten. Säädösremontti oli mittava. Sen yhteydessä pyrittiin etsimään uusia ratkaisuja sellaisiin kysymyksiin, joita oli aiemmin pidetty ongelmallisina kirkon perinteen ja etenkin kanonien kannalta. Seurakuntahallinnon rakenteisiin ei tässä yhteydessä rohjettu puuttua. Edelleenkin pienimmässäkin seurakunnassa toimivat valtuusto ja neuvosto edustaen seurakunnan jäseniä – tai modernisti – sen asiakkaita. Käytännössä edustavuus on monin paikoin näennäistä: joissakin seurakunnissa saattaa olla vaikeuksia löytää riittävää määrää ehdokkaita hallintoelimiin ja usein käytännössä samat henkilöt hoitavat asioita toimikaudesta toiseen.

Kuuluuko seurakuntalaisten ääni

Modernissa hallinnollisessa ajattelussa annetaan hallinnon kaikilla tasoilla suuri merkitys ihmisten äänen kuulemiselle. Tätä on tavoiteltu selventämällä tavallisen seurakuntalaisen aloiteoikeuksia uusissa säädöksissä. Mutta kuuluuko ihmisten, seurakuntalaisten ääni meidän kirkossamme, jos hallintotehtävät pysyvät samoissa käsissä? Olisi mielenkiintoista tietää, kuinka paljon riviseurakuntalaiset ovat tehneet aloitteita ja mitä aloitteet ovat koskeneet. Kehitystä on toki tapahtunut. Siitä ovat merkinä esimerkiksi eräissä seurakunnissa kirkkoherran vaalin edellä koepalvelusten

ohella tai sijaan järjestetyt ehdokkaiden kuulemistilaisuudet.

Seurakuntahallinnon uudelleen arvioinnin sijaan hallintoremontissa haluttiin lisätä hiippakunnan painoarvoa kirkon hallinnossa. Tätä haluttiin korostaa perustamalla jokaiseen hiippakuntaan hiippakuntaneuvosto. Keskeiset päätökset varainkäytöstä, seurakuntatyön sisällöstä ja voimavaroista jäivät edelleen seurakuntiin. Hiippakuntaneuvostot ovat toimineet eri tavoin eri hiippakunnissa, mutta kriittinen tarkkailija voisi kysyä, mikä hiippakuntaneuvoston funktio lopulta on ja viekö se meitä lähemmäksi kirkon perinnettä. Keskeinen kysymys on se, missä hallinnon painopiste sijaitsee. Missä on se kirkollisen elämän ydin, jota hallinto on kehitetty palvelemaan ja tukemaan?

Kehitystä päinvastaiseen

Kirkon perinteen kannalta kirkon keskus on paikallisseurakunta, piispan ympärille rakentuva eukaristinen yhteisö. Se tulisi olla myös hallinnon rakentumisen lähtökohtana. Kehitys meillä näyttäisi kulkevan päinvastaiseen suuntaan. Hiippakuntaneuvostojen rooli on jäänyt vähäiseksi, mutta hallinnon ylätasoa on vahvistettu perusteena ”järkipäristäminen, yhteistyö ja keskittäminen”. Keskushallinnon henkilöstömenot ovat viime vuosina kasvaneet huomattavasti, sillä sinne on siirretty tehtäviä, jotka voidaan hoitaa yhdessä paikassa järkevästi

ja kustannustehokkaasti, esimerkkeinä jäsenrekisteri ja taloushallinnon tukitehtävät. Samalla, kun valtaa teknisten toimintojen myötä on keskittynyt ylätasolle, keskus- ja hiippakuntahallinnon rooli kirkon perustehtävien toteuttamisessa on pysynyt varsin merkityksellisenä. Osassa ydintoimintoja, kuten diakoniasa, lähetys- ja nuorisotyössä vastuuta paikallisseurakuntien kanssa kantavat lähinnä kirkon järjestöt, nekin muodollisesti kirkon ”ytimen” ulkopuolella.

Toiveet 1990-luvulla ja 2010-luvulla näyttävät paljolti samoilta. Kirkollista elämää halutaan elää tietyn kirkon ympärille muodostuvassa yhteisössä ja perustehtäviä halutaan pitää esillä myös rahoituksesta päätettäessä. Kehitys on kuitenkin ollut toisentyypinen: onko kysymyksessä siis vain fraasi, jonka laitamme aina paperille, kun puhumme kirkkomme olemuksesta. Voisiko yhtään ajankohtaisempi olla piispa Ambrosiuksen vuonna 1991 mainitussa kirjassa esittämä ajatus ”Iso haaste on siinä, mi-

Toimiva viestintä on olennainen osa hyvää hallintoa.

ten tämän päivän yhteiskunnallisen, sosiaalisen ja taloudellisen mullistuksen keskellä voimme kirkkojen piirissä oppia uudella tavalla diakoniaa, jakamista, lähimmäisen rakkautta.”

Päätöksenteon julkisuus ja viestintä

Toimiva kirkollinen elämä edellyttää hyvää hallintoa. Myös kirkon julkinen asema edellyttää sitä, että hallinnossa noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita. Institutionaalisen aseman ohella olisi hyvä muistaa, että keskus- ja hiippakuntahallinto toimii lähes kokonaisuudessaan julkisen rahoituksen varassa. Näistä syistä johtuen päätöksentekoprosessin tulisi olla avoimia ja julkisia kaikilla tasoilla.

Aktiivisen julkisuusperiaatteen omaksuminen vaikuttaa olevan erityisen vaikeaa. Yhtenä esimerkkinä kirkollishallitus on tammikuussa 2009 päättänyt yksimielisesti, että kaikki kirkollishallituksen kokousten esityslistat ja pöytäkirjat julkaistaan kirkon nettisivuilla. Toistaiseksi näin ei ole käynyt. Myös kirkolliskokouksen ja etenkin piispainkokouksen päätökset kiinnostaisivat varmasti suurta yleisöä. Nyt niihin voi tutustua vain erikseen pyytämällä. Myös päätösten perusteluissa on paljon kehittämistä. Näillä asioilla on suuri merkitys sekä kirkon itsensä että kirkon julkisuus kuvan kannalta. Hallinnon käytännöt heijastavat kirkon hengellistä elämää – onko meillä siinä jotain salattavaa?

Kirkkomme on pitkään paistatellut ”median maskottina”, kuten mediakulttuurin professori **Mikko Lehtonen** toteaa viimeisimmillä papiston päivillä Helsingissä. Kirkon strategisena tavoitteena on turvata positiivinen näkyminen yhteiskunnassa, ja se on onnistunut siinä hyvin: ortodoksinen kirkko saa Suomessa jäsenmääräänsä nähden suhteettoman paljon julkisuutta. Yhteiskunnallisen muutoksen myötä julkisuuden hallinta on tullut osaksi kirkkomme johtamista. Media rakentaa ihmisille mielikuvia ortodoksisuudesta ja ortodoksisesta kirkosta. Ja mielikuvien perusteella ihmiset tekevät ratkaisujaan kirkon suhteen. Vastaavatko mielikuvat todellisuutta?

Tiedotuskeskuksen rooli vähäinen

Mediamailma on kehittynyt nopeasti ja valtavin harppauksin. Niin kutsutun uuden median merkitys kasvaa edelleen ja viestintä kansainvälistyy. Ellei kirkko pysytkä tiukasti mukana kehityksessä, jäämme helposti muiden vietäväksi. Kirkon oman tiedotuksen rinnalle syntyy kansalaisaktivismia, joka toisaalta saattaa olla kirkon kannalta hyödyllistä myös turmiollista. Molemmista on Suomen kirkolla kokemusta.

Tällä hetkellä kirkon oma tiedotuskeskus ei ole ottanut näkyvää ja vahvaa roolia sen koommin sisäisessä kuin ulkoisessa tiedottamisessa. Yksityisten vapaaehtoisten perustama ja ylläpitämä verkkosivusto Ortodoksi.net sen sijaan palvelee laajasti ortodoksinen perinteen tieto- ja materiaalipankkina sekä kes-

kusteluareenana. Hallinnon passiivisuus on merkinnyt toimeliiden aktiivisuuden nousua, ja tulokset ovat kiitettäviä. Tämä on selvä haaste kirkon johdolle.

Päinvastainen esimerkki on englannin- ja kreikankielinen kansainvälinen verkkosivusto, jossa on julkaistu kirkkomme ja sen uskottavuutta vahingoittavia kirjoituksia. Silloin, kun asioita ei tiedoteta aikanaan, vääriä tietoja ei kumota topakasti ja asiat karkaavat netin keskustelupalstoille, asiallisen tiedon välittämiseksi ei enää ole paljonkaan tehtävissä.

Sanotaan, ettei mediaa voi hallita. Kannattaa kuitenkin yrittää, mutta ainakaan niin, että kirkko itse tarjoaa medialle systemaattisesti viestejä, jotka ovat selkeitä ja ymmärrettäviä, avoimia ja suoria. Toimiva viestintä on olennainen osa hyvää hallintoa. Tiedonkulun hankaloittaminen on varmin tapa saada ammatti- tai aktivisti)toimittajat etsimään kiertotietä. On aivan varmaa, että media kaivaa oikean tiedon esiin hyvinkin nopeasti.

Kasvaminen omaksi itsekseen

Suomen ortodoksisella kirkolla on ainutlaatuinen asema ortodoksisena, itäisen kirkon perinteeseen pohjautuvana kirkkona. Samanaikaisesti olemme toinen kansallisista kirkoista, joilla on valtiolliseen lainsäädäntöön perustuva julkisoi-keudellisen yhteisön asema. Jos haluamme säilyttää nykyisen asemamme, meidän tulee suhtautua toiminnan ja hallinnon hoitamiseen vakavasti.

Kirkossa saamme kokea taivaan valtakunnan jo tässä todellisuudessa. Kirkko on perustaltaan täydellinen ja elävä Kristuksen ruumis, jossa voimme kokea yhteyttä nykyiseen, menneeseen ja tulevaan seurakuntaan. Tavoitteenamme on jokaisen ihmisen ja koko luomakunnan pelastus. Tämä kirkon hengellinen perusta tuli selkeästi esiin kahdenkymmenen vuoden takaisissa näköaloissa. Viimevuotinen strategia pitää syvällistä hengellisyyttä itsestäänselvyytenä ja puhuu lähinnä jumalanpalveluselämästä ja sen yksityiskohdista. Kaiken strategisen visioinnin päämääränä voisi kuitenkin olla tavoite tulla siksi, mitä jo olemme, ja niin meille annetaan kaikki tämäkin (Matt. 6:33).

■ **Kimmo Kallinen**

Kirkon viisasta verkostoitumista

Lyhennelmä
arkkipiispa Leon
puheenvuorosta
Suomen ortodoksisen kirkon
ulkopolitiikasta
Paasikivi-Seuran
tilaisuudessa
Hämeenlinnassa
22. huhtikuuta.

Arkkipiispa Leo sanoo puheenvuorossaan, että Suomen kirkon visioon kuuluu tulevaisuudessa yhä kansainvälisemmin orientoitunut ortodoksinen kirkko.

Arkkipiispa Leon mukaan Suomen ortodoksisen kirkon ulkosuhteiden kehitys on suorassa suhteessa tasavaltamme kansainvälisen aseman muutoksiin: ”Suomen kirkko on kanonisesti yhteydessä Konstantinopolin patriarkaattiin, mutta samalla historiallisesti ja maantieteellisesti lähellä Moskovan patriarkaattia. Henkinen sidos Ekumeeniseen patriarkaattiin merkitsee turvaa kuulua Länsi-Euroopassa ja Amerikoissa vaikuttavaan isoon toimijaan. Historiallinen ja maantieteellinen läheisyys Venäjän ortodoksisen kirkkoon tekee Suomen kirkosta Moskovan patriarkaatin lähimmän läntisen sisarkirkon.”

Arkkipiispa linjaa kirkkomme ulkosuhteiden kehitystä siten, että toisen maailmansodan jälkeen liikkumatilamme oli rajallinen, 1960-luvulla alkoi itsenäisemmän politiikan aika ja 1990-luvulla kirkkomme on ollut ulkosuhteissaan täysin vapaa eurooppalainen toimija.

Moskovan patriarkaatin uusi rooli

Moskovan patriarkaatti oli Venäjän vallankumouksen vuoksi ja sitä seuraavien uskontovainojen vuoksi 1920- ja 1930-luvut erossa sekä muista ortodoksisista kirkoista että muutoaan etsivästä kansainvälisestä ekumeenisesta liikkeestä.

Venäjän kirkon paluu ortodoksisen ja ekumeeniseen yhteistyöhön tapahtui kylmän sodan poliittisen doktriinin todellisuudessa. Vainojen runtelema kirkko sai uuden mahdollisuuden yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen keskellä toista maailmansotaa vuonna 1943, kun Josif Stalinin ja kirkon välille syntyi kirjoittamaton konkordaatti. Sen mukaisesti siihen asti sosialismin viholliseksi luokitellusta kirkosta tuli yhteiskunnallinen kumppani: sodan aikana patrioottisen hengen kohottajana ja sodan jälkeen Neuvostoliiton ulkopoliittikan viestinviejänä.

Arkkipiispa muistutti, että tässä roo-

lissa Moskovan patriarkaatti lähti toisen maailmansodan jälkeen määrätietoisesti hakemaan takaisin huomaansa kirkkoja, jotka olivat kuuluneet joskus sen vaikutuspiiriin. Tästä syystä myös Suomen ortodoksisen kirkon asema oli sodan jälkeen erittäin vaikea.

Suomen kirkon asema

Arkkipiispa Leo muistutti, että Suomen ortodoksien kanoninen asema oli määritelty jo ennen toista maailmansotaa. Vuonna 1921 Moskovan patriarkka Tiihon oli myöntänyt kirkolle autonomian ja kaksi vuotta myöhemmin Ekumeeninen patriarkaatti teki samoin. Jälkimmäinen autonomia oli se, johon Suomi erityisesti sodan jälkeen tukeutui.

Sodan päätyttyä kesällä 1944 Karjala siirtyi jälleen Neuvostoliitolle. Suomi menetti myös Petsamon, jonka munkit muuttivat Laatokalla sijainneen Konevitsan veljien kanssa Keiteleelle ja myöhemmin Heinävedelle evakuoituneeseen Valamon luostariin.

Toisen maailmansodan jälkeen uutta liikkumatilaa saanut Venäjän kirkko pyrki saamaan valtion tuella yhteyteensä vallankumouksen jälkeen irtaantuneet kirkot. Näissä aikeissa Suomessa vierailut Leningradin metropoliitta **Grigori** (Tshukov) liitti vuonna 1945 Valamon ja

Moskovan patriarkaatin aikomuksena oli saada Suomen ortodoksinen kirkko osaksi Venäjän ortodoksista kirkkoa.

Konevitsan luostarit Venäjän kirkon yhteyteen. Suomen ortodoksien mukaan liittäminen ei ollut pätevä, sillä se vaatii kirkolliskokouksen hyväksymisen.

Arkkipiispa Leo totesi edelleen, että Moskovan patriarkaatin aikomuksena oli saada Suomen ortodoksinen kirkko

palaamaan osaksi Venäjän ortodoksista kirkkoa. Lokakuulla 1945 matkalla, jolla metropoliitta Grigori liitti Valamon ja Konevitsan osaksi Moskovaa, oli laajemmat päämäärät. Metropoliitta Grigori ei ollut – koko Moskovan patriarkaatin tavoin – laajentumispyrkimyksissään itsenäinen toimija, vaan Stalinin uskontopoliitiikan vanki.

Moskovan liitoskaavailut kuitenkin epäonnistuivat, mutta Suomen ja Venäjän ortodoksien kanoninen kriisi jatkui aina vuoteen 1957, jolloin Venäjän kirkko viimein ilmaisi halunsa normalisoida suhteensa. Valamon ja Konevitsan veljestöt palasivat myös Suomen kirkkoon.

Uusia avauksia

Arkkipiispa Leon mukaan uusi vaihe kirkkomme historiassa muodostui, kun suhteet Moskovaan olivat kunnossa ja voitiin ryhtyä rakentamaan suhteita etelään ja länteen. Niitä johti vuonna 1960 arkkipiispaksi valittu **Paavali**. Hän matkusteli naapurimaiden ohella Romaniasa, Kreikassa, Bulgariassa ja Yhdysvalloissa ja tutustui matkoillaan sekä kirkon askeettiseen perinteeseen että kirkkojen ekumeenisiin suhteisiin. Yhdysvalloissa

Moskovan patriarkaatin käsitys Venäjän kirkon vaikutuspiiristä on artikuloitunut 2000-luvulla uudella tavalla.

suhteiden läheneminen merkitsi opiskelijavaihdon alkamista. Yhdysvaltain jälkeen opiskelijavaihto käynnistyi myös Venäjän kirkon kanssa.

Kansainväliset suhteet alkoivat tuottaa 1970-luvulle tultaessa tulosta myös kotimaassa. Kansainvälistyminen merkitsi ennakkoluulojen hälvenemistä, ja samalla käsitys ortodoksisuudesta Suomessakin muuttui. Ortodoksinen kirkko

ei ollut enää vain pieni kansalliskirkko vaan osa isoa kansainvälistä kirkkoperhettä.

Suomen paikka idän ja lännen välissä alkoi kiinnostaa myös Venäjän ortodoksista kirkkoa 1970-luvulla. Vapaa Suomi oli paikka, jossa voitiin tavata rautaesiripun takana asuvia ortodokseja, lukea Neuvostoliitossa kiellettyä teologista ja filosofista kirjallisuutta ja haistella muitakin vapaan lännen tuulia. Kaiken tämän vuorovaikutuksen kanavaksi muodostui vuonna 1953 perustettu ortodoksisen nuorison maailmanjärjestö *Syndesmos*, jossa suomalaiset ortodoksit olivat alusta asti aktiivisesti mukana.

Kirkkopoliittista vääntöä

Syyskuussa 1978 Suomen ortodoksinen kirkko joutui kirkkopoliitiikan keskiöön, kun arkkipiispa Paavali kutsui vierailulle Suomeen Pohjois-Amerikan ortodoksisen kirkon (*Orthodox Church of America, OCA*) päämiehen metropoliitta Theodosiuksen. OCA oli entinen Venäjän ortodoksiseen kirkkoon kuuluva hiippakunta, joka sai itsenäisyyden vuonna 1970. Konstantinopolin patriarkaatti ei ollut tunnustanut OCA:n itsenäisyyttä ja piti Suomen arkkipiispan kutsua Konstantinopolin Suomella antaman autonomia-asiakirjan vastaisena. Konstantinopolin tulkinnan mukaan tomos-asiakirja suo Suomen ortodoksille kirkolle oikeuden sisäiseen itsehallintoon, mutta ulkosuhteissa olisi noudatettava Konstantinopolin linjaa. Paavali joutui perumaan kutsun.

Paavali kuitenkin suivaantui välikohtauksesta niin paljon, että piti vajaa vuosi tämän jälkeen Ruotsin Eskilstunassa esitelmän, jossa hän esitti ratkaisumalleja Länsi-Euroopan ja Pohjois-Amerikan ortodoksisten kirkkojen hajaannukseen. Hän esitti kritiikkiä Ekumeenista patriarkaattia kohtaan ja sanoi, että ortodoksiset kirkot Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa eivät hyödy vaan lähinnä kärsivät Ekumeenisen patriarkaatin kreikkalaismielisestä politiikasta.

Arkkipiispa Paavali perusteli näkemystään esittelemällä Ruotsin tilannetta. Ruotsiin oli nimitetty joitakin vuosia aiemmin ekumeenisen patriarkaatin metropoliitta, joka ei puhunut ruotsia ja huolehti vain kreikkankielisistä seura-

kunnista, mutta esiintyi mustasukkaisesti kaikkien Skandinavian ortodoksien johtajana.

Paavalin puheenvuoron aikaan Moskovan patriarkaatin liikkumatila oli pieni, joten kritiikkiä itään ei tässä suhteessa tarvinnut esittää. Tähän arkkipiispa Leo totesi, että kommunismin kaatumisen jälkeen tilanne on ollut toinen, ja nyt voidaan sanoa, että Paavalin kritiikki Konstantinopolia kohtaan sopii hyvin tänään myös Moskovan suuntaan.

Suomen kirkko oli 1980-luvulle tultaessa joka tapauksessa kasvanut lopullisesti yli kieli- ja kulttuurirajojen. Uudessa tilanteessa kansainvälisiä suhteita ei voitu enää rajata pienen piirin linjaksi ulkopoliittiseksi, koska kanssakäymisen laajeni kirkon ylätasolta seurakuntien, kuorojen ja kansalaisjärjestöjen organisoimiksi ruohonjuuritason suhteiksi.

Ortodoksinen kirkko oli jo 1980-luvulla käytännössä samanlaisessa tilanteessa, johon Suomi liittyi valtiona vuoden 1995 alussa saadessaan EU-jäsenyyden.

Kaksi voimakeskusta

Maailma on muuttunut nopeasti, ja se näkyy myös ortodoksisen maailman geopolitiikassa. Ekumeeninen patriarkaatti ja Venäjän ortodoksinen kirkko ovat 2000-luvulla vahvistaneet roolia ortodoksisen maailman voimakaksikkona. Ekumeeninen patriarkaatti pyrkii edelleen pitämään kiinni entisestä asemastaan ortodoksisen maailman kunniapuheenjohtajana (*primus inter pares*). Tuon aseman koko ortodoksinen maailma sille suokin.

Moskovan patriarkaatin tilanne on sen sijaan muuttunut. Kirkon ja Kremlin yhteistyön muodoiksi on julkisestikin todettu pyrkimys palauttaa entisen Neuvostoliiton alueiden lisäksi myös muilla alueilla toimivia hiippakuntia ja seurakuntia takaisin Moskovan patriarkaatin yhteyteen. Tämä prosessi on ollut nähtävissä erityisen selvästi Isossa-Britanniassa ja Ranskassa.

Moskovan uusi itseymmärrys

Moskovan patriarkaatin käsitys Venäjän kirkon vaikutuspiiristä on artikuloitunut 2000-luvulla uudella tavalla. Vaikka

■ Arkkipiispa Leo ortodoksisen kirkkojen päämiesten kokouksessa Konstantinopolissa lokakuussa 2008.

Moskova tunnustaa Konstantinopolin aseman, puhuu se itsestään monikansallisen paikalliskirkkona. Tämä merkitsee sitä, että Moskovan patriarkaatin alue käsittäisi myös Euroopan Unionin, koska esimerkiksi Viro, Latvia ja Liettua ovat patriarkaatin kanonista aluetta.

Venäjän ortodoksisen kirkon mukaan monikansallisen Moskovan patriarkaatin kanoninen alue ulottuu tulevaisuudessa myös niihin maihin, joihin suuntautuu muuttoliikettä patriarkaatin perinteiseltä alueelta, eli Venäjältä, Valko-Venäjältä

Hiertävät tulkinnot

Arkkipiispa Leo painotti, että Moskovan tulkinnot kanonisesta alueestaan hiertävät kuitenkin suhteita lähes kaikkiin muihin paikalliskirkkoihin, myös Suomeen. Arkkipiispa Leo sanoo painokkaasti, että ”me jaamme sekä Konstantinopolin patriarkaattiin että Vatikaanin näkemykset siitä, että Moskovan patriarkaatin kulttuuri- ja kansalliskriteereistä lähtevä kirkkokäsitys on harhaoppi.” Tähän hän lisää: ”Muiden paikalliskirkkojen tavoin myös Suomen ortodoksinen kirkko katsoo, että Moskovan moderni tulkinta kanonisesta alueestaan on monessakin mielessä Kremlin kansallismielisen ideologian läpitunkemana, koska Moskovan patriarkaatti vastustaa kiihkaasti katolisen kirkon tai muiden ortodoksisen paikalliskirkkojen toimintaa entisen Neuvostoliiton alueella.”

”Suomen ortodoksisen kirkon ulkopolitiikka nojaa pragmatiaan, jonka keskiössä ei ole haikailua paluusta sen paremmin Bysantin kuin Venäjänkään imperiumin yhteyteen. Pienenä kansainvä-

lisenä paikalliskirkkona haluamme korostaa, että ortodoksisen kirkon oikea kasvusuunta on pienten yhteisöjen vahvistamiseen päin. Tarkoitin tällä sitä, että seuraamme yhteiskunnallista kehitystä ja hyväksymme sen, että vaikka kirkko on historiallisesti hierarkkinen, on sen uskottava pienten ja erilaisten yhteisöjen kasvuun.”

Arkkipiispan mielestä tässä asiassa Suomen ortodoksinen kirkko voi olla myös itse esimerkki isommille. Varhainen ortodoksinen kirkkokäsitys ei tunne patriarkaatteja vaan paikallisyhteisöjä, ja sen mukaan jokainen paikallisyhteisö on myös kirkon universaaliuden tae. Hän sanookin: ”Seurakunta Lontoossa, Luandassa, Buenos Airesissa tai Tukholmassa ei ole ensisijaisesti osa patriarkaattia vaan itsessään kuva kirkon täyteydestä. Suomen ortodoksisen kirkon panos kansainvälisessä ortodoksisessa kanssakäymisessä lähtee liikkeelle tästä periaatteesta. Pidämme mahdottomana ajatusta, että Berliinin, Washingtonin tai Oslon ortodoksien asioista päätettäisiin muualla kuin näissä kaupungeissa.”

Viisasta verkostoitumista

Vaikka hyvät suhteet vanhoihin ja suurin patriarkaatteihin Konstantinopoliin, Aleksandriaan, Antiokiaan, Jerusalemiin ja Moskovaan ovat Suomen ortodoksiselle kirkolle tärkei-

tä, pitää arkkipiispa Leo meille viisaana toimintana verkostoitumista myös samantyyppisten pienten kirkkojen kanssa.: ”Tässä mielessä suhteita on tärkeä vahvistaa erityisesti Euroopan unionin alueella toimivien ortodoksisen kirkkojen ja hiippakuntien välillä. Tšekin ja Slovakian, Puolan tai Kyproksen kirkot voivat olla tulevaisuudessa yhä merkittävämpiä kumppaneita, samoin hiippakunnat Brittein saarilla, Ranskassa tai Skandinaviassa. Suhteiden lähtökohtana on erityisesti samanlainen toimintakulttuuri, jossa ortodoksiset arvot elävät vuorovaikutuksessa länsimaisen demokratian pelisääntöjen kanssa.”

Kirkon autonomian alkuvuosikymmeninä kirkollinen identiteettimme oli tuon ajan yhteiskunnallisesta tilanteesta johtuen suomalaiskansallinen. Kansallisen yhteenkuuluvuuden henki hallitsi kirkon profilia myös toista maailmansotaa seuranneen evakkotaipaleen jälkeen. Arkkipiispa Leo sanoo, että nyt Suomen ortodoksisen kirkon henkinen arvopohja on muuttumassa: ”Valtakunnallinen kulttuuri-ilmaston muutos on näkynyt myös ortodoksisissa kirkossa. Yksi keskeinen haaste tulevaisuudessa on toimintaympäristömme henkinen laajentaminen. Kuluneina vuosikymmeninä aloitettu maahanmuuttajatyö on ollut tähän asti eriytynyt saareke kirkon toimintaa. Nyt identiteetin perustaksi on nousemassa uudestaan sata vuotta sitten Suomessa vaikuttanut monikielinen- ja kulttuurinen kirkko.”

Suomen kirkon visioon kuuluu tulevaisuudessa yhä kansainvälisemmin orientoitunut ortodoksinen kirkko, hiippakuntineen ja seurakuntineen. ”Uskossa se on kuitenkin yhtä koko ortodoksisen maailman kanssa”, hän totesi lopuksi. ■

Devi Oy

Myynti ja neuvonta p. 050 558 4071

Kuka omistaa kirkollisen esineistömme?

Jälleenrakennuskauden mittaan eli 1950- ja 1960-lukujen kuluessa yli diakoni **Leo Kasanko** toimi valtion jälleenrakennustoimikunnan asiantuntijana. Yli diakonin velvollisuuksiin kuului myös kirkollisten esineiden varaston hoitaminen, mikä sotien jälkeen ei ollut suinkaan pieni tehtävä, koska sitä kautta kulkivat sodan ja loista evakuoitujen jumalanpalvelusesineet, ikonit ja kirkkotekstiilit. Jälleenrakennuspyhäköiden valmistuessa Kasanko laati niitä varten sisustussuunnitelmat ja valitsi tarvittavan kaluston. Kasanko noudatti tässä *lakia (26/50)* ja *asetusta (214/50)* Suomen ortodoksisen kirkkokunnan jälleenrakentamisesta. Niiden mukaan kaikki luovutetun alueen seurakunnissa ollut kirkollinen irtaimisto tuli käyttää uusien kirkkojen ja rukoushuoneiden kalustamiseen.

Jokaisessa kirkossa valamolaista omaisuutta

Jälleenrakennuksen edetessä huomattiin, että tavaraa tarvittiin lisää. Maalauettiin uusia ikoneita, ommeltiin tekstiilejä ja valmistettiin kirkkoesineitä. Pian kirkkollishallituksen huomio kääntyi Heinäveden Papinniemen sijoittuneen Valamon luostarin omaisuuteen, jota oli paljon enemmän kuin veljestö Uudessa Valamossa tarvitsi. Luostarista oli annettu kalustoa papiston käyttöön aina siirtolaisuuden alkua ajoista lähtien. Myös monet seurakunnat olivat suoraan kääntyneet sen puoleen. Ilmeisesti ”kanonisen kriisinä” tunnettu ajanjakso vuosina 1945–1957 loi kitkaa kirkkollishallituksen ja Valamon luostarin välille tässäkin asiassa, ja vasta 1950-luvun loppupuolella luostari myöntyi luovuttamaan esineistöään suuremmissa määrin jälleenrakennustarkoituksiin.

Yli diakoni Kasanko kävi moneen otteeseen tutkimassa tuolloin vielä pakkauslaatoissa odottanutta tavaraa ja antoi siirtää suuret määrät ikoneita, kirjoja, tekstiilejä ja muita jumalanpalve-

Katariina Husso
herättelee keskustelua sotien jälkeisenä jälleenrakennusaikana kirkkomuseoon ja ympäri Suomen seurakuntia hajautetun kirkollisen omaisuuden oikeista omistajista.

lusvälineitä Kuopioon. Kuopiosta niitä vuorostaan siirrettiin seurakuntiin ympäri Suomea. Onkin arvioitu, että jokaisessa kirkossamme on valamolaista omaisuutta.

Nämä 1950- ja 60-lukujen toimet synnyttivät monia ennalta arvaamattomia ongelmia. Kirkkollishallituksen ja Kasangon toiminta kumpusi sodanjälkeisestä todellisuudesta ja heijasti tuon ajan asenne- ja ajatusmaailmaa. Valamon historian ajateltiin päättyvän vanhan veljestön siirtyessä tuonilmaisiiin. Kukaan ei tuolloin näytä miettineen toisenlaisia tulevaisuudennäkymiä. Muuta ei voi päätellä siitä, että Valamon johto-

kunnan annettua suostumuksensa kirkkokalustonsa käyttöön esinesiirotojen yhteydessä ei sovittu juridisen täsmällisesti, olisiko kyseessä tavaran lahjoitus, deponointi (talletus) vai laina. Kirkkollishallitus teki päätöksiään (sehän oli ottanut päätösvallan luostarin taloudellisista asioista muutenkin 1960-luvulla), ja esineistöä kulkeutui huomattava määrä paitsi seurakuntapyhäkköjä koristamaan myös kirkkomuseon kokoelmiin.

Kuopion ikonikiista

Jälleenrakennuskauden ratkaisut olivat kaikkea muuta kuin yksiselitteisiä, ja ne nostavat nykyäänkin esiin niin eettisiä, taidehistoriallis-museologisia kuin juridisiakin kysymyksiä. Näin tapahtui esimerkiksi viime vuonna, kun Kuopion ortodoksisen seurakunnan *Pyhä Kolminaisuus* Haatalan rukoushuoneesta konservoitiin Valamon konservointilaitoksessa. Konservoinnin tuloksena paljastui, että kyseessä oli taidehistoriallinen harvinaisuus, ikonimaalari **Lavrentij Tufanovin** työ 1700-luvun alusta. Kesällä 2009 ikoni asetettiin näytteille Ortodoksisen kirkkomuseoon, mutta näyttelyn jälkeen *Pyhä Kolminaisuus* ei palannutkaan syrjäiseen tšasunaan. Kirkkokunnan tiedotusvuilta saatiin kohta lukea, että kirkkollishallitus oli päättänyt sijoittaa ikonin Ortodoksisen kirkkomuseon kokoelmiin. Päätös herätti tyrmistystä ja hämmennystä, ei vähiten Kuopion seurakunnassa, joka oli hoitanut ikonia omaisuutenaan aina 1960-luvulta saakka ja järjestänyt sen konservoinnin pari vuotta aikaisemmin. Tammikuussa 2010 kirkkollishallitus perui päätöksensä seurakunnan vaatimuksesta, mutta asian käsittely ei taida jäädä tähän.

On ollut vain ajan kysymys, milloin kulttuuripoliittinen ongelmavyöhyte valamolaisen omaisuuden kierrätyksestä nousee esille. Haatalan *Pyhä Kolminaisuus* oli nimittäin evakuoitu Valamon luostarista. Se siirtyi ensin Heinävedelle

ja sitten Kuopioon kirkollisten esineiden varastoon jälleenrakennuspyhäköiden sisustamisessa käytettäväksi. Korostetaan tässä, että vaikka Valamon, kuten myös Konevitsan ja Petsamon luostareiden kalustoa käytettiin kuin kirkkokunnan omaisuutta, ne eivät jälleenrakennuslainsäädännön perusteella kuuluneet tuohon kokonaisuuteen. Tästä seuraa tietysti kysymyksiä. Omistaako Valamon luostari edelleen nyt hajallaan olevan omaisuutensa? Vai onko omistusoikeus jossain vaiheessa siirtynyt seurakunnille? Vai kenties kirkollishallitukselle?

Arvostuksen jyrkkä muutos

Omistajuuteen liittyvien seikkojen ohella varsin paljastavaa on ikoneiden kohdalla tapahtunut arvojen ja arvostusten dramaattinen muutos. Kun Tufanovin *Pyhä Kolminaisuus* riippui Haatalassa, kukaan ei tiennyt sen tekijästä, eikä ikoni liene herättänyt sen paremmin museoväen kuin kirkollishallituksenkaan mielenkiintoa. Konservoinnin ja tutkimuksen myötä sen taidehistoriallinen ja museologinen arvo nousivat yhtäkkiä siinä määrin, että *Pyhä Kolminaisuus* haluttiin irrottaa liturgisesta ympäristöstään ja sijoittaa museokokoelmiin.

Jokaisen sukupolven on määriteltävä oma suhteensa historiaan ja kulttuuriperintöön, ja siksi jälleenrakennusaikana kirkkomuseoon ja ympäri Suomen seurakuntia hajautettuna kirkollinen omaisuus taas haastaa pohtimaan kulttuuripoliittisia arvoja ja linjauksia. Pari vuosikymmentä sitten Uudessa Valamossa kokoontunut hallintoväen, papiston ja tutkijoiden joukko keskusteli suhtautumisesta jälleenrakennuksen ajan taiteeseen ja mahdollisuuksista säilyttää se alkuperäisillä paikoillaan rukoushuoneissa. Vastaavanlainen keskustelu olisi taas paikallaan. On myös syytä muistaa, että talvi- ja jatkosodan aikana evakuoitu omaisuus odottaa edelleen systemaattista inventointia ja tutkimusta. Varmaa on, ettei Haatalan *Pyhä Kolminaisuus* ole ainoa jälleenrakennuskauden pyhäköiden aarre.

■ Katariina Husso

FM Katariina Husso valmistelea taidehistorian väitöskirjaa otsikolla "Esineellisen kulttuuriperinnön politiikkaa ja topografiaa Suomen ortodoksisessa kirkossa 1920–1980-luvuilla".

MuK, TM Jaakko Olkinuora
on bysanttilaisen musiikin opettaja.

Kirkkokuorokulttuurin loppu?

1900-luvun seurakuntien musiikkielämän ytimen muodosti – ja useimmissa seurakunnissa edelleen muodostaa – kirkkokuoro. Me kanttorit usein keskustelemme siitä, missä seurakunnissa on hyvä tai mukava kuoro. Toisaalta useimmat kollegani valitsevat sitä, että kuoroon on hankala löytää nuoria, lahjakkaita laulajia. Onko kirkkokuorokulttuuri tiensä päässä?

Koko kirkkokuoroperinne nykyisessä muodossaan lienee luterilaista vaikutusta. Bysanttilaista musiikkia käyttävissä kirkoissa laulusta vastaavat yleensä kaksi palkattua laulajaa, jotka saattavat joskus tuoda mukaansa kliirossille myös oppilaitaan. Venäjällä suuremmissa kirkoissa taas on totuttu palkattuihin kuoroihin.

Jos tarkasti ajatellaan, koko kirkkokuoroperinne ei ole kanonisen tradition mukaista. Kanoneissa määritellään, että kirkossa saavat laulaa vain vihityt laulajat. Laulajilta siis edellytettiin koulutusta. Tähän vihittyjen laulajien ryhmään eivät mahdu esimerkiksi ei-ortodoksit, mutta nykyään seurakunnissamme monissa kuoroissa laulaa myös toisuskoisia. Naisia ei voida vihkiä laulajiksi – mutta korvaisiko nykyinen teologinen ja musiikillinen kanttorikoulutus tuon vihkimyksen tuoman "pätevyyden"? Miten sitten on tavallisten naiskuorolaisten laita? Voiko täysin "maallikko" ylipäätään laulaa kirkossa?

Kirkkokuorot tuntuvat elävän monin paikoin vain tekohengityksellä. Kansa vääristelee naamojaan epäviireisen laulun takia, eikä rukouksen henki pääse uskovien sydämiin. Internetin keskustelupalstoilla kritisoidaan radiopalvelusten laulullista osuutta. On siis syytä kriittisesti tarkastella kirkkokuoroja ja niiden jäsenien edellytyksiä sekä etsiä niille mahdollisesti vaihtoehtoja. Tähän asti kirkossamme ei ole käyty näin perinpohjaista keskustelua kirkkolaulun luonteesta, vaan debattia on käyty lähinnä laulettavien sävelmien ja kanttorikoulutuksen ympäriltä. Kirkkokuoro tuntuu olevan itsestäänselvyys, johon jokaisen kanttorin on tyydyttävä omassa seurakunnassaan.

Suurimmissa seurakunnissamme voitaisiin hyvin budjetoida määrärahoja myös kirkkolaulajien palkkaamiseen kanttorin lisäksi. Tätä järjestelmää on usein kritisoitu siitä, että silloin laulajat eivät tule oikeista motiiveista jumalanpalvelukseen. Tämä totuus on kovin kärjistetty: tällä periaatteella kanttorimmeikin olisivat kirkoissa vain rahan perässä, papeista ja vahtimestareista puhumattakaan. Kyse on siitä, että annetaan laulajille jotain vastineeksi myös jumalanpalvelusten ulkopuolelle ulottuvasta työpanoksestaan seurakunnan hyväksi. Jos laulajille maksettaisiin pienikin korvaus, olisi heillä myös mahdollisuus valmistautua jumalanpalveluksiin paremmin.

Joissain seurakunnissa kirkkokuorot tuntuvat toimivan hyvin ja niiden musiikillinen ja hengellinen anti on korkealaatuista. Tästä tilanteesta ei voi kuin olla kiitollinen. Mutta mikä olisi sopivin ratkaisu seurakuntiin, joissa kanttori useimmiten joutuu laulamaan palvelukset yksin? Musiikillinen ratkaisu tähän ovat yksiaäniset melodiat, joita kanttori voi laulaa yksin tai muutaman avustajan kanssa. Erityisen paljon pienemmissä seurakunnissa kanttori voisi keskittyä omaan kirkkomuusikkouteensa ja kansan opettamiseen. Varhaisessa kirkossa tapana usein oli, että soololaulaja tai pieni ryhmä esitti virtuoosiset osat, kun taas kansa tuli mukaan yksinkertaisemmissa kertosäkeissä. Kansan osallistuminen kirkkolauluun antaa uskoville mahdollisuuden syvempään palvelukseen osallistumiseen, mutta toisaalta jumalanpalveluksessa myös tiettyinä hetkinä toimitus saa ansaitsemansa kauniin musiikillisen alun.

Kirkkokuoroista ja kanttorin roolista keskustelemisen soisi laajentuvan koko kirkon tasolle ja myös kanttorikunnan ulkopuolelle. Toivoisin, että valtakunnallisissa yhteistapahtumissa tarjottaisiin muitakin musiikillisen osallistumisen vaihtoehtoja kuin sekakuorolle tarkoitettu neliääninen musiikki: monessa seurakunnassa kun tämä on hädin tuskin toteutettavissa. 1900-luvun totutuille toimintatavoille on tarvittaessa etsittävä korvaavia ratkaisuja.

■ Jaakko Olkinuora

Kirjoittajalle on myönnetty Fevronia Orfanoksen stipendiraaston 10 000 euron apuraha Kreikassa tapahtuvaan ortodoksisesta kirkkomusiikkia koskevaan väitöskirjatyöhön.

Kurkistuksia kirkon elämään

Suomalaisesta ortodoksisuudesta ei ole aikoihin ollut saatavilla kuvitettua yleisesitystä, joka palvelisi ennen muuta kirkkoon tutustujia. Nyt puutetta korjaamaan on tullut OKJ:n julkaisema ja Maahengen kustantama tyylikäs teos *12 ikkunaa ortodoksisuuteen Suomessa*.

12 ikkunaa ortodoksisuuteen Suomessa. Pekka Arvola ja Tuomas Kallonen (toim.), 2010. 194 s.

Edellinen mittava esittely kirkostamme on jo 30 vuoden takaa, isä **Ambrosiuksen** ja **Markku Haapion** toimittama hakuteos *Ortodoksinen kirkko Suomessa* (1979). Uusi teos on paitsi edeltäjänsä suppeampi, myös luonteeltaan tyystin toisenlainen.

Viisihenkinen työryhmä on halunnut kirjaansa runsaan informaation sijaan kokemuksellisuutta ja kattavuuden sijaan syvyyttä. Tavoitteena on ollut eräänlainen matkakirja, jonka mukana lukijaa kuljetetaan ortodoksisuuden karjalaisilta juurilta evakkotietä pitkin eri puolille kotoista kirkkoamme.

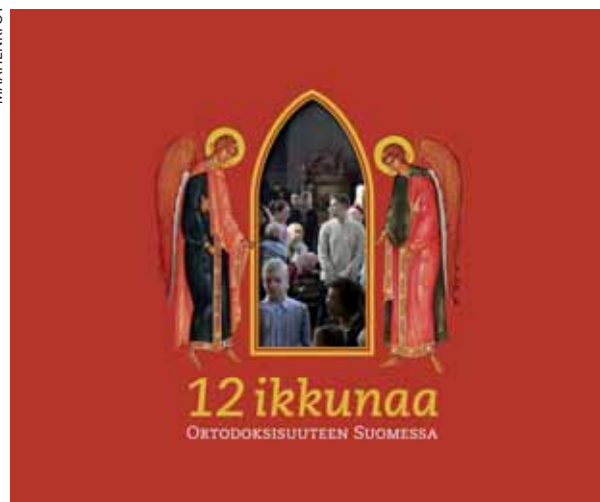
Kirjan artikkelit on nimetty ikkunoiksi, joista ensimmäisestä kurkistetaan kristillisen kirkon olemukseen ja ortodoksien rooliin perinteenkantajina. **Riina Nguyen** sivuaa siinä yhteydessä myös kirkon ihanteiden ja todellisuuden välisiä ristiriitoja.

”Rehellisyyden nimissä on myös myönnettävä, että arjen kiemuroissa kirkko ja seurakunta eivät välttämättä tunnu taivaalta maan päällä”, Nguyen kirjoittaa. Hän muistuttaa, että yhteisölliset ongelmat eivät ulotu kirkon olemukseen vaan ne nousevat ennen muuta ihmisten keskeneräisyydestä.

Erilaisia ikkunoita

Kirjan toinen ikkuna avautuu Ilomantsiin, Suomen vanhimpaan ortodoksisen seurakuntaan, jota kirjoittajat luonnehtivat perinteen erityiseksi kantajaksi ja

MAAHENKIOY

jatkaajaksi. Ortodoksisuus tuli Suomeen idästä ja elää siellä vahvana, sillä Ilomantsin 6 100 asukkaasta 17 prosenttia on ortodokseja.

Kirkon katolinen olemus ulottuu myös aivan konkreettisella tavalla rajas seurakuntaan, sillä sitä luotsaa kreikkalaissyntyinen nuori isä **Ioannis Lampropoulos**. Hän on ensimmäinen kirkkoherraksi valittu maahanmuuttaja lähes puoleen vuosisataan ja on raivannut tietä muillekin.

Monille luterilaisille lienee yllätys, kuinka kansainvälinen ortodoksiyhteisö Suomessa tällä hetkellä on. Kyse ei tietenkään ole historiallisesti uudesta ilmiöstä vaan maahanmuuton myötä lisääntyneestä kulttuurien kirjosta, joka näkyy kiitettävällä tavalla myös tämän teoksen sivuilla.

Vanhat venäläisyhteisöt esimerkiksi Vaasassa ja Tampereella edustavat varhaisempaa kirjoa, johon siirtokarjalaiset ovat tuoneet oman lisänsä. Seurakuntien väestö alkoi kasvaa kuitenkin vasta kirk-

koon liittyjien myötä 1980-luvulla. Lähes viidennes kirkon nykyisistä jäsenistä onkin liittynyt kirkkoon aikuisiällä.

Teoksessa avataan ikkunoita myös Kajaanin ja Helsingin seurakuntien elämään, molempiin luostareihimme, kirkollishallitukseen sekä teologiseen koulutukseen Joensuussa. Kiinnostavana yksityiskohtana mainitaan, että Valamon opiston ikonikursuilaisista peräti 80–90 prosenttia on muita kuin ortodoksisen kirkon jäseniä.

Myös ortodoksiuskoisen kolttakan san historia sekä maahanmuuttajien seurakuntaelämä ovat saaneet sijansa teoksessa. Kolttien osalta kerrotaan, että heitä elää Suomessa tätä nykyä noin 700, joista kirjan mukaan peräti 600 asuu pääkaupunkiseudulla. Ehkäpä heille pitäisi toimittaa liturgia omalla kielellään useammin kuin kerran vuodessa!

Säroistä vaietaan

Takakannessa luvataan, että ”teos tuo esille myös säröjä, kirkon elämän kipukohtia ja jännitteitä”. Ne on kyllä pääosin kät-

ketty rivien väliin ja monista kivuista kirjassa vaietaan. Esimerkiksi kanonien ongelmallisesta tulkinnasta on turha etsiä ajankohtaista luettavaa.

12 ikkunaa ortodoksisuuteen Suomessa on kauttaaltaan sujuvasti kirjoitettu ja Maahengen tapaan tasokkaasti taitettu. Teoksen englanninkielinen laitos ilmestyy kesäkuussa, ja sitä kelpaa viedä myös tuliaisiksi ulkomaille ja lahjoittaa ulkomaisille vieraille.

Vielä on kirjoittamatta ainakin yksi kirja ortodoksisuudesta Suomessa tai suomalaisesta ortodoksisuudesta, joksi sitä joskus tahattomastikin kutsutaan. Nimittäin pamfletinomainen teos, jossa

myös kipukohdat tuodaan avoimeen keskusteluun. Mahdaisiko OKJ julkaista sellaista?

■ **Mikko Junes**

On toinen tapa toimia

FT, TM **Esko Nikander** kirjoittaa, että Hänen Pyhyytensä Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka **Bartolomeos** on teoksellaan *Mysterin kohtaaminen* astunut suomalaisen maailmankatsomuksellisen ja yhteiskunnallisen keskustelun keskiöön. Näin siitä huolimatta, että patriarkka puhuu maailmanlaajuiselle lukijakunnalle.

Patriarkka Bartolomeos osoittaa, etteivät ainoastaan luonnon monimuotoisuutta tai ilmastoa koskevat ongelmat vaadi meiltä täyskäännöstä, vaan myös köyhyys, työttömyys, rauha ja eri kulttuureista olevien kohtaamiset. Ongelma on ratkaistavissa erityisesti rikkaiden valtioiden ja niiden kansalaisten ahneuteen perustuvan olemisen tavan muutoksella. Sen perusedellytyksenä on kaikissa yksityiskohdissaan planeettamme näkeminen ylhäältä tulleet lahjana.

Mysterin kohtaaminen on yhteistyöhakuisen johtajan puhetta. Ortodoksisen maailman johtajana hän sekä soveltaa kirkkomme uskoa suhteessa maailman muuttamiseen että tekee Koraania tunnetuksi myönteisen kuuntelemisen hengessä. Ilman opillisia varauksia hän käy eri katsomuksia edustavien kanssa avointa vuoropuhelua. Patriarkka on toteuttanut jo pitkään sitä, mitä Kanavalehdessä (6/2009) kansalaisten mukaan saamiseksi kaivataan: johtajuutta maailmanlaajuisen yhteishengen luomiseksi.

Olemisemme tavan muuttamisessa patriarkalla ei ole kaikkea suuremmasta erotettuja erilliskysymyksiä. Persoonallinen Jumala kutsuu ihmiskuntaa ja kaikkea planeetallamme olevaa kirkastumiseen ja pyhyteen. Hengellinen tie

Patriarkka Bartolomeos, *Mysterin kohtaaminen* Ortodoksinen usko nykymaailmassa. Maahenki 2009, 295.

on yhteydessä aineelliseen maailmaan. Siksi kertomukset paratiisiin alkutilasta ja syntiinlankeemuksesta sekä Jumalan ihmisluonnon omaksumisesta eli Jeesuksesta Kristuksesta ovat keskeisiä lähtökohtia ja paluupisteitä. Tunnustautumismme pyhään kolmiyhteiseen Juma-

laan on perusta varauksettomalle moninaisuuden kohtaamiselle.

Mysterin kohtaamisesta

Suomalaisessa ilmapiirissä kirjan otsikona mysteeri ei ole väestön valtavirtoihin vetoavasti rakennettu, vaikka kirjan sisällössä on sitä, mikä askarruttaa ketä tahansa.

Mysteeri kuuluu ortodoksiseen sanastoon. Kuitenkin yleiskielen merkityksessä otsikko olisi maailmankuvan tasolla ymmärrettävissä, koska ihmisen ja maailmankaikkeuden tieteen menetelmien tutkimisen mahdollisuudesta huolimatta ihminen kokee, että niin hän kuin kosmoskin ovat mysteereitä eli kuuluvat yksiselitteisesti kuvaamattomaan alkutekijään. Tässä taustassa patriarkan väite kaiken alkutekijään viittaavan mysterin kohtaamisen vaikutuksen mahdollisuudesta olemisemme tavan muuttamiselle on yleistajuinen: "Uskonnon voidaan sanoa olevan kaikkein voimakkain ja vaikutusvaltaisin voima koko maailmassa." Sisällöllisesti ja toiminnallisesti tämä tarkoittaa sitä, että ihmisellä on innoitusta pyrkiä kohti elämää antavaa ja elämän pelastavaa Jumalan rakkautta.

Tunnetusti patriarkan kantaa uskon positiivisessa merkityksessä muuttavasta voimasta vastustetaan myös fundamentalistisin ja uskon loppua toivovin piirtein. Professori **Kari Enqvistin** provokatiivinen luonnehdinta uskonosta virukseen rinnastettavana oireyhtymänä ei ole poikkeus (HS 24.12.09). Kysymyksessä ei ole vain suomalainen ilmiö, vaikka patriarkka on havainnut globaalissa politiikassa muutakin. Kokonaisuutena katsoen meikäläinen media-keskustelu uskonosta ja jopa kirkosta sisältää myös asenteista riisuttuja puheenvuoroja. Nykyihmisellä on tapansa lähestyä mysteeriä. Patriarkalle mysteeri on se pyhä hetki tai tila, jossa kohtaamme transsendentin Jumalan.

Kieltämättä mysteeristä vieraantumisen on näkemysellisyydessämme vuosisataiset juurensa. Hylätessään luostarihurskauden luterilaisuus samalla syrjäytti sekä mysteerin että askeettisuuden ja alkoi tähdentää yksipuolisesti järkeä ja tieteellistä oppineisuutta sekä yleistä valtion määrittelemää hyötyä. Toisaalta **Pentti Linkolan** valitsema

elämäntapa sekä puheensa synnistä ja pyhästä (UPM Metsä 3/09) kertovat, että meissä kansakuntana yhä on jäljellä kosketusta mysteerin ja sen mukana luontoon vastuullemme annettuna lahjana.

Uskonto tulevaisuuden rakentajana

Patriarkka ei selosta, miten ihmiskunnan tai edes kirkon uskovaisten tulisi kantansa yksittäisessä tapauksessa ratkaista: ”Ortodoksinen kirkko ei pyri ottamaan ... moraalisisissa ja yhteiskunnallisissa kysymyksissä kantaa suuntaan tai toiseen ... Kirkko pyrkii sen sijaan korostamaan kaikissa olosuhteissa ihmispersoonan pyhyyttä, joka on luotu Jumalan kuvaksi ja kaltaisuudeksi.”

Yksityiskohtaisista vastauksista sosiaalisiin ja moraalisiin kysymyksiin pidättäytyminen ei tarkoita kirkolle annettun tehtävän väistämistä olla maailman suolana, valona ja hapatteena. Niin rasismin kohtaamisessa kuin maailman menossa yleisemminkin kirkon tehtävä ei ole mukautua vaan muuttaa maailmaa: ”Perimmäisenä päämääränä ei ole tehdä kompromisseja tämän maailman kanssa, vaan pitää esillä lupausta toisenlaisesta tavasta nähdä, elää ja toimia.” Patriarkan kirkollisuus näyttäytyy lukijalle vastakulttuurisena voimana eikä ihmisten miellyttämisenä, mikä kansankirkkomallissa ei tule olemaan kivutonta edes meidän kirkkokunnassamme.

Professori, kansanedustaja **Erkki Pulliainen** näkee samansuuntaisesti patriarkan kanssa kirkon tehtäväkentän ja sen harmonisen suhteen tieteen teki-jöihin ja poliittisiin päättäjiin (2009). Tieteen tehtävä on esittää perusteet ja mekanismit. Poliitikoille kuuluu lainsäädäntövalta ja valvonnan järjestäminen. Kirkon ja uskonnon osana on luoda maaperää tarpeellisten toimien näkemiselle oikeina. Pulliaisesta poiketen patriarkka korostaa kirkon suvereniteettia olla alistumatta valtiolle.

Tulevaisuudesta patriarkka ja Pulliainen ovat erityisen yksimielisiä. Pulliaisen mukaan: ”Mitä useampi ihminen putoaa köyhyysloukkuun, sitä suurempaan rooliin maapallon kirkkokunnat tulevat avun neutraaleina jakajina ja henkisen tuskan lieventäjinä.” Kuin vahvistaen tätä patriarkka toteaa: ”Uskonnon osaksi jää reagoiminen maailman köyhien, heikkojen ja vähäosaisten tarpeisiin.” Toisin kuin muutama sata vuotta sitten korkeasti oppineet valitusfilosofit ajattelivat, uskonnolle on asemoitunut tehtävänsä muutosvoimana nykymaailmassa.

Maailman kirkastuminen ja pyhittäminen edellyttävät patriarkan mukaan sitä, ettei uskonto peräänny julkisuudesta eikä vetäydy nykyhetkestä erilleen. Ilman uskonnon tuomaa vastakulttuurista voimaa muutosvirrat jäävät moraaliseen tyhjiöön ja rakentuvat taloudellisille teki-jöille. Ilman maailman kirkastamiseen

rohkaisevaa mukana oloa ajaudumme yhä syvemmin epäinhimillisyyteen tai uskonnolliseen fanatismiin.

Ei koskaan liian myöhäistä

Sillä uskonnollisuudella, jonka edustajana patriarkka toimii, olisi annettavaa kyynisyytemme voittamiseksi: Vaikka olemme saastuttaneet ympäristömme ja ponnisteluistamme huolimatta köyhyyttä on ja vapauksia poljetaan kansallisyllpeyden ja uskonnon nimissä, emme saa jäädä kiinni sellaiseen käsitykseen, että tämä on parasta mihin pystymme.

Ihmiskunnan olemisen tavan muutos kasvaa toivosta, joka on uskontoa edustavien instituutioiden tärkein anti maailmalle: ”Ruumis ei voi elää ilman happea eikä sielu ilman uskoa – eikä elämää voi olla ilman toivoa.” Tässä on avain kirjan ymmärtämiselle.

Mysterin kohtaaminen -teos on käyttämisen arvoinen puheenvuoro yhteyden jalostamisessa ortodoksinen uskon ja yhteiskuntamme toimijoiden välille. Hyvää on sekin, että patriarkkamme näin osallistuu Suomen tulevaisuuden rakentamiseen. Puutteena pidän sitä, ettei teoksessa ole kirjallisuusluetteloa, mitä tämän tasoinen teos edellyttäisi.

■ Esko Nikander

Kirjallisuutta: Erkki Pulliainen, 2009. Luonnon puolesta. Ochre Chronicles Oy.

Tilaa Lomalinjan esite!
Yli 100 eri matkaa ja lähes 50 eri asiantuntijaa!

LomaLinja

Puh. 010 289 8100

Asiantuntijan matkassa

Risteilyt	Pyhiinvaellusmatkat	Luostarimatkat
<p>Tsaarien vesitie, jokiristeily Moskova Pietariin 12.-19.7. Moskova - Volga - Jaroslavl - Tserapovets - Valkeajärvi - Aäninen - Kizhi - Syväri - Laatokka - Neva - Pietari. Asiantuntijoina arkipiispa Leo, Jyrki Harkonen, evl Ilmari Hakala... alk. 898 €</p> <p>Volga-Don 16.-23.9. Pietari - Nizhny Novgorod - Kazan - Samara - Saraton - Volgograd - Donin Rostov. Asiantuntijoina evl Ilmari Hakala ja Leena Hakala, päätoimittaja Jyrki Harkonen. alk. 998 €</p> <p>Punaisenmeren risteily Egypti & Jordania 12.-19.3.2011 Uusi suomalainen m/s Kristina Katarina. Asiantuntijaluennoksia arabiankielen ja islamin tutkimuksen professori Jaakko Hämeen-Anttila Mukana Saarjärven maalaislääkari Tapani Kiminkinen -viihdettä ja faktaa terveydestä vankan maalaisjärjen voimin. alk. 995 €</p>	<p>Santiago de Compostela Ranskalainen tie - Camino Frances 31.7.-7.8., 4.-11.9., 11.-18.9. ja 25.9.-2.10. alk. 1718 €</p> <p>Vihreä tie - Camino del Norte 8.-15.8. ja 27.8.-3.9. alk. 1798 €</p> <p>Asiantuntijaopas FT Liisa Vaisänen</p> <p>Arkipiispa Leo</p> <p>Tapani Kiminkinen</p> <p>Jaakko Hämeen-Anttila</p> <p>Jyrki Harkonen</p> <p>Ilmari Hakala</p> <p>Leena Hakala</p>	<p>Laatokan luostarit Valamo ja Koneviitsa 1.-4.7. ja 15.-18.7. Asiantuntijaopas Esko Lappalainen. 558 €</p> <p>Vienan Karjala ja Solovetskn luostari 12.-16.7. ja 28.8.-1.9. Elias Lönnrotin ja I.K. Inhan kulttuurimaisema, tunteita nostava Rukajärven tie, Vienanmeri ja Solovetskin luostariisaari. Asiantuntijaopas Ilmari Hakala ja Leena Hakala tai Teuvo Saharinen. alk. 598 €</p> <p>Tarunhoitoiset luostarit Pietari, Novgorod, Pihkova, Petseri, Pyhtitsa 25.-29.7. Kauneuden, hiljaisuuden ja historian jäljillä Venäjällä ja Virossa. Asiantuntijaopas Jyrki Harkonen. 528 €</p> <p>Montserratin luostari 16.-23.10. Retriittimatka Espanjan benediktiinilaisluostariin. Asiantuntijaopas Sissä Hannele Ekumeenisesta karmeliittaluostarista. 1258 €</p>

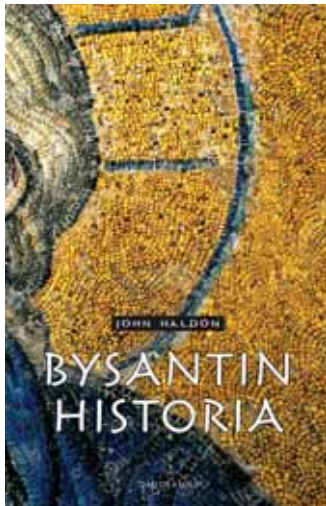
SEURAKUNTAMATKAT
Lomalinjan Seurakuntamatkat tarjoavat:

- Matkoja uskon, etiikan ja filosofian alkujuurille: Kreikka, Italia, Turkki, Armenia, Israel, Englanti, Syyria...
- Luostarien hiljaisuus ja kauneus kutsuvat: Vanha Valamo, Koneviitsa, Solovetskn, Puhitsa, Petser, Montserrat, Riita...
- Pyhiinvaellus: Rietista Roomaan, Enonkoskelle, Espanjaan Santiago de Compostelaan; perille vie monta eri reittiä.
- Risteilyjä ortodoksinen Venäjän joilla: Moskova Pietariin, Volga -Donia pitkin Mustallemerele.
- Uskonpuhdistuksen juhla vuosi 2017 lähestyy: matkoja Lutherin ja Bachin Saksaan.

Räätälöimme myös seurakunnille toiveiden mukaisia valmiita matkapaketteja.

Lisätietoja www.lomalinja.fi/ seurakuntamatkat

Tiivis tietopaketti Idän kirkon sydänmailta

**John Haldon,
Byzantin historia.**
Suom. Kaisa Sivenius.
Gaudeamus 2010

hinkään yksittäiseen kulttuurin tai talouselämän osa-alueeseen, vaan pysyy napakasti periaatteessaan tarjota yleiskatsaus bysanttilaisuuden eri puoliin.

Ortodoksisen kirkon alkuvaiheet kiinnostanevat useita tämän lehden lukijoita. Byzantista ortodoksisuus kulkeutui muun muassa Balkanille, sieltä Kiovaan ja Novgorodiin. Kirkko oli alusta asti lähellä keisaria ja päinvastoin; kuten lännessä, myös idässä kirkko kruunasi keisarin. Kirjassa kuvataan myös luostarilaitoksen kehittymistä. Vaikka luostarilaitos oli alkuaikoina kirjava, sen vaikutus yhteiskuntaan oli suuri. Athoksen luostarit alkoivat syntyä 800-luvulla ja ovat yhä toimiva osa bysanttilaista perinnettä.

Byzantin taide oli konservatiivista, mutta Nikeassa vuonna 787 pidetty ekumeeninen kirkolliskokous määritteli entistä tarkemmin uskonnollisten kuvien esittämistapoja. Näin muotoutui nykyäänkin elävä ortodoksinen ikonografinen ajattelu. Samalla maallisten aiheiden kuvaaminen siirtyi Byzantissa taiteen marginaaliin.

Monelle mielenkiintoinen Byzantti on vihdoin saanut tästä tuhatvuotisesta valtakunnasta kertovan suomenkielisen tietoteoksen. Edellisen ilmestymisestä ehtikin kulua jo yli 80 vuotta. **John Haldon** on yhdysvaltalaisen Princetonin yliopiston Byzantin historian ja hellenistiikan professori. Hän on viime vuosina kirjoittanut englanniksi monia aiheita käsitteleviä kirjoja, yleishistorian lisäksi muun muassa sotia ja Byzantin kulttuurihistoriaa käsittelevät kirjat sekä Byzantin atlaksen. Byzantin historia on suhteellisen tiivis paketti, jossa noin tuhat vuotta mahtuu kahteensataan sivuun. Ytimekästä ilmaisua on siis tarvittu!

Kirjan ensimmäinen luku on pääasiassa poliittista historiaa siitä, miten Byzantti muotoutuu valtioksi Rooman vallan päättyessä ja miten kerran niin mahtava valta luhistuu lopullisesti 1400-luvulla ja liittyy osaksi osmani-imperiumia.

Toinen luku saattaa kiinnostaa maallikkohistorioitsijaa ensimmäistä enemmän. Siinä nimittäin kuvataan Byzantin maailmaa, sen elämää, uskontoa ja taidetta. Kirja ei kuitenkaan keskity mi-

heet alkaisivat elää lukijan mielessä myös visuaalisesti. Nyt yleisvaikutelmaksi jää valjuus, vaikka itse aihe, tuhatvuotinen Byzantti, tarjoaisi lukuisia kiehtovia kuva-aiheita. Esimerkiksi Suomen ortodoksisella kirkkomuseolla olisi ollut rikas kuvamateriaali bysanttilaisesta taiteesta.

Haldonin teksti on kuitenkin miellyttävällä tavalla asiallista. Kirjan lopussa on laaja, joskin

hieman vanhentunut lähdeluettelo; yksikään lähde ei näytä olevan 2000-luvulta, mikä on selvä puute. Nimien translitterointi horjuttaa hieman vakiintunutta nimikäytäntöä, ja esimerkiksi Johanneksesta on tullut lohannes. Byzantin historia on silti jokaisen ortodoksian synnystä kiinnostuneen lukijan yleistä tietämystä lisäävä kokonaisuus.

■ **Arto Vahtokari**

■ Kozlovan kylän tyttösiä suomalais-ugrialaisten kansojen musiikkifestivaalilla Tverissä kesällä 2003.

MARTTI MALINEN

Kesämatkalle Tverin Karjalaan

Tverinkarjalaisten ystävät ja Karjalan Liitto järjestävät vuotuisen kesämatkan Tverin alueen kyliin 29.7.–3.8. Tämänkertaisella matkalla osallistutaan muun muassa tverinkarjalaisten kesäjuhliin Lihoslavlissa ja liikutaan bussilla useissa kylissä. Kesämatkojen erikoisuutena on, että yöpyminen ja ruokailut tapahtuvat karjalaisperheissä. Tulopäivänä Tverissä tutustutaan myös Pyhän Katariinan luostariin, jota johtaa suomalaissyntyinen igumenia **Juliana**.

Tverin alue sijaitsee noin 200 kilometriä Moskovasta Pietarin suuntaan, ja sen historia on ortodoksien kannalta mielenkiintoinen. Alueen ovat asuttaneet Käkisalmen läänistä lähteneet ortodoksit 1500-luvun lopulla ja 1600-luvun alkupuoliskolla. Suurin muuttoaalto oli 1617 solmitun Stolbovan rauhan jälkeen, jolloin Laatokan pohjoispuoliset alueet joutuivat Ruotsin hallintaan ja luterilaisvaikutuksen piiriin. Tveriin muutti tuolloin arviolta 30 000 karjalaista ortodoksia.

Tverin karjalaiskylissä elämänrytmi on lähes yhtä verkkainen kuin Suomen maaseudulla joskus 1950-luvulla. Ortodoksinen usko näkyy kylissä muun muassa kirkkojen kunnostamisena. Ongelmana ovat nuorten maaltamuutto ja työmahdollisuuksien niukkuus. Ihmiset ovat kuitenkin säilyttäneet kielensä ja kulttuurinsa. Tverissä voi kokea ainutlaatuista ystävyyttä ja nauttia vaikkapa savaunan lämmöstä. Matka Tveriin tehdään junalla.

Lisätietoa matkasta ja matkaohjelmasta saa moninkertaiselta Tverin kävijältä, Martti Maliselta 050 594 0314 tai Tverinkarjalaisten ystävät ry:n uusilta nettisivuilta www.tverinkarjala.fi.

■ **Mikko Junes**

Luostarien monimuotoisuus

Ortodoksisuuteen kuuluu jo varhaisista vuosisadoista alkaen tietty vapaus. Periaatteet ovat samat, mutta niiden toteuttamisessa sallitaan luovuutta. Tämä näkyy monin tavoin myös ortodoksisissa luostareissa. Niiden kaikkien perustuksena ovat Basileios Suuren säännöt, mutta samalla jokainen luostari on oma maailmansa. Tämän huomaa ulkonaisissakin seikoissa. Ortodoksisilla nunnilla ei esimerkiksi ole yhdenmukaista vaatetusta. Venäläiset ovat omaksuneet munkkien kovetetut kamilavkat. Romanianlaisilla on omat pikku hattunsa. Kreikassa taas lähes jokaisella luostarilla on vaatetuksessa jokin sen muista luostareista erottava yksityiskohta. Etelän maissa huolehditaan, ettei yksikään hius näy päähineen alta, pohjoisessa kuljetaan otsa paljaana.

Myös jumalanpalvelusten toimittamisessa on eroja. Jossakin ne alkavat jo klo 4, jossakin klo 5 ja ainakin Suomessa,

jossa siesta on tuntematon käsite, vasta klo 6. Rikkaasta jumalanpalvelusperinteestämme voi saada kokoon kahdeksan tuntia palveluksia vuorokaudessa, mutta niistä voi myös luoda yhteensä pari tuntia kestävä kokonaisuuden.

Erityistä innovaatiota luostarit osoittavat toimeentulon hankkimisessa. Ortodoksisissa maissa nunnat valmistavat kirkkotekstiilejä ja sekä nunnat että munkit maalaavat ikoneita ja freskoja – jopa kokonaisia kirkkoja aina ulkomaita myöten. Rukousnauhoilla on suuri kysyntä ja niitä punotaan paljon. Amerikassa on munkkiluostari, jossa valmistetaan ortodokseille sopivia ruumisarkkuja. Yhdessä kreikkalaisessa nunnaluostarissakin on puusepänerastas, jossa nunnat tekevät huonekaluja. Jossakin amerikkalaisessa luostarissa pidetään kenneliä, ja ainakin yksi kreikkalainen nunnaluostari on maitotila. Siellä järjestetään kaupunkilaistyoille leirejä, joilla he pääsevät eläinten hoitamisen ma-

kuun. Tuohusten valmistus muillekin kuin vain omiin tarpeisiin on myös suhteellisen yleistä, vaikka Lintula lienee ainutlaatuinen siinä, että se huolehtii kokonaisen kirkon tuohusten tarpeesta. Nunnaluostareissa on myös kautta aikojen hoidettu orpolapsia etenkin aikoina, jolloin yhteiskunta ei ole pystynyt huolehtimaan kaikista, kuten nykyään Venäjällä.

Vanhus Porfyrioksella oli kaunis unelma, jota hän ei kuitenkaan ehtinyt toteuttaa. Hän kaavaili Ateenan lähelle nunnaluostaria, joka olisi päivystävä hengellinen poliklinikka. Epätoivoiset, äkillisten onnettomuuksien tai muiden surujen lyömät ihmiset löytäisivät sieltä mihin vuorokauden aikaan tahansa myötätuntoisen nunnan, rauhoittavan ympäristön, päivystävän rippi-isän,

hoivaa ja huolenpitoa. Yhteiskunta luo jatkuvasti uusia tehtäviä myös luostareille.

■ Nunna Kristoduli

Tule,
pysähdy
ja
kohtaa.

Voimaa ja iloa kesäkursseiltaamme!

Valamon kesässä nautit tutuista asioista – tai koet uutta onnistumisen iloa. Lämpimästi tervetuloa kesäkurseille!

- Nuorten ikonimaalausleiri | 6.–24.6.
- Ortodoksisuus tutuksi: perustietoja ortodoksisesta kirkosta | 8.–20.6.
- Kirkkolaulun peruskurssi | 28.6.–4.7.
- Lasten kanssa luostarissa | 2.–4.7.
- Uskonnonfilosofia | 9.–16.7.*
- Rakkauden ja kuoleman filosofia | 6.–13.8.**
- Ikonimaalauksen mestarikurssi | 17.–6.8.**

* opettaja kirjailija, FM Torsti Lehtinen, ** opettaja Konstantinos Ksenopoulos

Lisätiedot ja muut kesäkurssit:
www.valamo.fi

Tutustu uuteen taidenäyttelyymme:
Grigor Auer Valamossa

Valamontie 42
79850 Uusi-Valamo
Puh. (017) 570 111
valamo@valamo.fi

Luonamme löydät minkä kiireelle kadotit.

■ Haminan Pyhien apostolien Pietarin ja Paavalin kirkossa pidettiin korkeatasoinen konsertti sunnuntaina 21.3. Konsertissa esiintyi pietarilainen "Venäläinen Harmonia" -niminen kvartetti. Kuvassa laulajat ja isä Makarios Alatalo.

■ Pääsiäisyön valvoijaiset Hämeenlinnan seurakuntasalilla.

■ Lasten pääsiäisenä (5.4.) kirkko täyttyi jälleen iloisista huudahduksista ja välittömästä tunnelmasta. Tänä vuonna oli poikkeuksellisen paljon lapsiperheitä liikkeellä, ja kuorosakin lauloi monta tyttöä. Liturgian lopussa lähdettiin ristisaattoon, jossa "Kristus nousi kuolleista" raikui heleinä lasten suusta. Seurakuntasalissa oli tarjolla ateria ja lapsille omaa ohjelmaa. Kiitos kaikille osallistujille. (LL)

■ Uspenskin katedraalin mieskuoro Aleksij Mirolybovin johdolla ja tenori Ilkka Hämäläinen esiintyivät ristinkumartamisen sunnuntaina Hämeenlinnan ev.lut. kirkossa 14.3. Paastonajan kirkkokonsertin alkuosa koostui hengellisestä urkumusiikista ja solistisesta länsimaisesta kirkkomusiikista, jossa Matti Vainio säesti uruilla. Mieskuoron osiassa kuljettiin paaston tunnelmissa kohti pääsiäisen riemua. Kuoro esitti ortodoksista paaston- ja pääsiäisajan mieskuoromusiikkia. (LL)

■ Tyne Prokki kertoi mirhantuojiensa sunnuntain kirkkokahvien yhteydessä 18.4. Salmin karjalaisuudesta ja erityisesti Mantsin saaren historiasta. (LL)

VANJA RENDA

■ Ikonitaiteilija Mirjam Laine Jumalanäidin ennusmerkki-ikonin suoje-luksessa.

miltei ammatti. Tie-dämme hänet myös monipuoliseksi kuva-taiteilijaksi, jonka si-veltimestä syntyvät niin öljyvärimaalaukset kuin akvarellitkin.

Mirjam Laine aloitti ikonimaalauksen opiskelun silloisen Kotkan Työväenopiston ikonimaalauspiirissä. Myöhemmin hän

täydensi taitojaan kursseilla ja opintomatkoilla ympäri Eurooppaa. Ikonit puolestaan matkasivat kaukomaihin, muun muassa esillä oleva deesis-ryhmä oli esillä Yhdysvalloissa ja muita ikoneja mm. Kreikassa. Turun Aboa Vetus -museon Pyhän Annan kappelissa on kunniapaikalla Mirjamin pyhää Annaa esittävä kookas ikoni. Kotkan seurakuntasalissa on esillä useita hänen maalaamiin ikoneja. Mainittakoon hänen toimintansa myös seurakunnan ikonimaalauspiiriin opettajana.

Nyt nähtävän kokoelman hienostuneeseen antiin kuuluu kahdentoista ikonin muodostama juhlaikonien sarja, ja helmenä on jo 70-luvulla toteutettu Jumalanäiti ja Kristus valtaistuimella, jossa esikuvana on käytetty bysanttilaista kirjamaalausta. Esillä on myös yllättävän kookkaita ikoneja, muun muassa Marian ilmestys.

Näyttely on osoitus ahkeruudesta ja henkilökohtaisesta kiinnostuksesta ikonitaiteeseen, ja se on esimerkkinä tuleville ikonimaalareille. Toivotaan, että Mirjam Laineen maalaama ikonikokoelma säilyy kokonaisuutena ja asetetaan esille arvoiseensa paikkaan.

■ Reijo Pauku

Mirjam Laineen ikoninäyttely

Kirkkaan viikon perjantaina avattiin kotkalaisen ikonimaalauksen "Grand Old Lady" Mirjam Laineen retrospektiivinen ikoninäyttely Galleria Uusikuvasa. Gallerian tilat täytti 59 ikonia vuosilta 1975–2010. Kotkan kaupungin kulttuurilautakunnan tervehdyksen jälkeen näyttelyn avasi professori **Aune Jääskinen**, joka persoonalliseen ja kirpeään tapaan kertoi Suomen Ikonimaalarit ry:n perustamisesta ja sen alkutaipaleesta. Isä Alexander siunasi näyttelyn vihmomalla ikonit siunatulla vedellä. Alkuseremonioiden jälkeen runsas ystävien ja kutsuvieraiden joukko pääsi tutustumaan gallerian täyttävään värikkääseen ja kullanhoidoiseen ikonikoelmaan ja nauttimaan runsaista pöydän antimistä.

Mirjam Laine on ollut uskomattoman tuottelias ikonimaalari. Nyt esillä olevat ikonit ovat vain osa hänen yli 30 vuotta kestäneestä harrastuksestaan, josta on muodostunut

Jeesus puhui vertauksin, että kaikki ymmärtäisivät

Jeesus käytti puhuessaan vertauksia. Evankeliumeista niitä löytyy ainakin 47 erilaista. Yleensä vertaukset ovat joka-päiväisestä elämästä ja asioista, jotka ovat kaikille tuttuja.

"Te olette maan suola." Mutta jos suola menettää makunsa, millä se saadaan suolaiseksi? Ei se kelpaa enää mihinkään; se heitetään menemään ja ihmiset tallaavat sen jalkoihinsa.

"Te olette maailman valo. Ei kaupunki voi pysyä kätöksässä, jos se on ylhäällä vuorella. Eikä lamppua, kun se sytytetään, panna vakan alle, vaan lampunjalnaan. Siitä sen valo loistaa kaikille huoneessa oleville."

Jeesus tarkoitti meitä seuraajiaan. Meistä tulee näkyä Kristuksen elämänohjeiden noudattaminen. Meidät kaikki on lähetetty läheisiimme ja kanssaeläjiemme keskuuteen.

MILKA BALCIN

Meidän tulee puheillamme ja teoillamme osoittaa rakkautta ja myötätuntoa. Mitä iloa meistä kristityistä on, jos me menemme massan mukana ja elämme niin kuin kaikki muutkin. Kristuksen seuraamisen tulee näkyä elämänmyönteisenä asenteena. Kristuksen ylönousemisen usko antaa meille riemua ja toivoa elämäämme. Ja meidän kauttamme yhteisöis-in, joissa toimimme.

"Näin loistakoon teidän valonne ihmisille, jotta he näkisivät teidän hyvät tekonne ja ylistäisivät Isääne, joka on taivaassa." Matt. 5:13–16

■ Kanttori **Katarine Lehtomäki**

VANJA RENDA

Retki Loviisan kirkkoon

Pieni Loviisan Tiistaiseura vaalii ilolla ja lämmöllä historiallisesti-kin arvokasta Pyhän Jumalansynnyttäjän kasanilaisen ikonin kirkkoon. Tiistaiseura on vahva yhdyside loviisalaisten ortodoksien keskuudessa. Kotkan tiistaiseuralaisia ja diakoniapiiriläisiä vieraili 13.4. isä **Alexander Hautamäen** johdolla Loviisan kirkossa. Rukouspalveluksen jälkeen nautittiin loviisalaisten vieraanvaraisuudesta ja kuultiin kiinnostavaa tietoa kirkon ja sen esineistön historiasta.

■ Leena Karjalainen

Ikonikerholaiset Italian-matkalla

■ Matkan pääkohde oli San Nicola -kirkko Barissa.

laukkunsa kentältä päärautatieasemalle kulkeneeseen junaan. Laukussa oli vain rahat, luottokortti, lentolippu ja passi.

Unohtaja ryntäsi yhden matkakumppanin kanssa takaisin junalle. He näkivät ainoastaan sen perävalot.

Ei siinä auttanut kuin etsiä poliisia, soitella passista lähetystöön, kuolettaa kortteja ja suunnitella rahan lainaamista.

Sitä paitsi joukolla alkoi olla kiire Barin-junalle. Hiukan apein mielin matkalaiset etsivät vau-nunsa; harmitus tarttui.

Mutta kuinkas sitten kävi-kään! Vain pari minuuttia ennen junan liikkeelle lähtemistä vau-nuun asteli kaksi poliisia. He palauttivat laukun kaikkine sisältöineen sen omistajalle.

Nikolaoksen reliikit Barissa

Matkan ajatuksellinen pääkohde oli Barin San Nicola -kirkko, jossa on pyhän Nikolaoksen pyhäinjäännöset. Nikolaos on yksi har-

voista pyhistä, jonka reliikkejä ei ole ripoteltu sinne tänne, vaan ne ovat suurimmaksi osaksi juuri Barissa.

Nikolaos on ortodoksisen kirkon tunnetuimpia pyhiä. Historiallisesti tuosta 300-luvulla eläneestä piispasta tiedetään aika vähän. Mutta legendoja riittää.

Minne seuraava jokerimatka?

Nikolaos, jota pidetään myös matkustavaisten suojelijana, oli kotkalais-lappeenrantalais-helsinki-läisen 12-henkisen seurueen puheissa muutenkin kuin tuon kirkkovierailun ajan. Osin myhäillen ja osin tosissaan seurue nimittäin arveli olleensa todellakin Nikolaoksen lempeän vaikutuksen alaisena. Hankalatkin asiat kääntyivät parhain päin.

Kun sattumukset seurasivat toisiaan niin tiuhaan, joukko alkoi melkein odottaa, mitä kummallista taas uusi päivä toisi tullessaan. Se vitsailikin, että seuraavalla kerralla kun lähdetään Kyllikki Lisitsinin jokerimatalle, suunnitelmiin kannattaa jo valmiiksi jättää aukkoja, jotka sitten täytyvät miten täytyvät.

■ Päivi Taussi

Tulivuori tuprautti viimeisen mutkan

KUVAT: MARJA LUUMI-LAASONEN

Eyjäfjöllin tuprauttama tukkapilvi oli vain kuin piste i:n päälle, kun Kotkan ikonikerho teki huhtikuussa matkan Bariin ja Roomaan. Kommellukset, hankaluudet ja muut matkan mutkat nimittäin alkoivat jo ennen kuin joukko pääsi liikkeelle Kotkasta: yhden jos toisen nimi oli lentolipussa väärin.

Italiassa ryhmä sitten oli tekemisissä niin poliisin kuin ambulanssi- ja sairaalahenkilökunnan kanssa. Roomasta Bariin suuntautunut viiden tunnin junamatka sai lisäväriä, kun konduktööri

kertoi kesken kaiken, että rata on poikki ja kaikkien pitää hypätä välillä bussiin.

Kommelluksia oli niin paljon, että jos joku ujuttaisi ne elokuvan juoneen, tuloksena olisi kohelluskomedia. Missään muussa lajityypissä niiden määrä ei olisi uskottava.

Alkajaisiksi katosi rahalaukku

Kerrottakoon nyt vaikka se, mitä sattui heti, kun matkalaiset lähtivät lentokentältä. Yksi unohti

■ Pyhän Nikolaoksen hauta sijaitsee kirkon alakerrassa.

■ Matkalle osallaistuivat Leena Nortamaa (vas.), Tuula Kirvesniemi, Veikko Lisitsin, Kyllikki Lisitsin, Kalervo Nykänen, Jelena Suur-Uski, Lars Forsman, Päivi Taussi ja Teuvo Kirvesniemi sekä kuvasta puuttuvat Reijo Paukku, Riitta Tuderman ja Marja Luumi-Laasonen.

PSHV:n Lappeenrannan vuosijuhla

■ PSHV:n väki kokoontui vuosijuhliin ja -kokoukseen Lappeenrantaan 18.4. Päivä aloitettiin yhteisellä liturgialla Pokrovan kirkossa, ja juhla jatkui seurakuntasalilla ruokailun ja isä Andrei Verikovin pitämällä "Uskova ihminen" -luennolla (luettavissa PSHV:n kotisivuilta). Vuosikokouksessa pitkäaikainen komitean jäsen Jorma Aho jätti paikkansa, ja komitea myönsi hänelle veljeskunnan kultaisen ansiomerkin kiitokseksi pitkäaikaisesta työstä komiteassa ja toimimisesta veljeskunnan varapuheenjohtajana. Myös toinen erovuorosa ollut jäsen Lea Lihavainen jätti paikkansa. Hänelle myönnettiin PSHV:n viiri. Komitean uusiksi jäseniksi valittiin Kirsi-Maria Hartikainen Iisalmesta ja Anita Luonila Porista.

Записки провинциального регента

Как быстро летит время. Вот уже 5 лет как существует наш хор, как звучат песнопения на славянском языке во время богослужений. А ведь, казалось, ещё совсем недавно мы начинали свои первые занятия в приходском доме православной церкви города Иматра. Нам тогда казалось, что это просто невозможно. Ведь никто из нас не пел раньше в церковном хоре. Когда отец Тимофей обратился ко мне с предложением организовать хор для наших прихожан, чтобы мы могли исполнять песнопения на церковно-славянском языке, я некоторое время сомневалась. Смогу ли, сумею ли? Ведь для того, чтобы руководить церковным хором, только музыкального образования не доста-

точно. Когда жила в России, некоторое время пела в церковном хоре, но регентом быть не доводилось. Пришлось учиться заново. И недаром существует такая необычная теория, когда учишь, тогда сам и научишься. Приходится много читать, изучать литургику. Столкнулась с такой проблемой, как недостаток нотного материала. Приходится самой переключать слова на гласы. Но в учебниках и книгах не всегда можно найти всех указаний, которые нужны для совершения богослужения. Обязательно нужен живой учитель, наставник, который может рассказать о том, что нигде не написано. Таким наставником является для нас настоятель нашего прихода отец Тимофей. Перед каждой

службой на славянском языке, а они у нас проходят 1 раз в месяц в г. Иматра и 1 раз в месяц в г. Лappeenranta, мы с отцом Тимофеем тщательно просматриваем строение и ход службы. Ведь в ней есть как постоянные, неизменяемые части, которые поются каждый раз, так и изменяемые части, которые меняются каждую неделю, а иногда и день, в зависимости от календаря. Отец Тимофей всегда поддерживает нас добрым словом и похвалой, даже если во время службы что-то было не так. После службы мы обязательно проводим т. н. «разбор полётов» - что получилось, что не очень. Ведь наша задача, чтобы во время богослужения пение не отвлекало от молитвы, а наоборот, способствовало ей. Церковное пение должно доходить до сердца каждого молящегося, восприниматься всеми собирающимися в храме за богослужениями, и в первую очередь исполнителями. В нашем хоре нет случайных людей. Многие

приходят в наш хор, но не многие остаются. Потому, что пение в хоре, это сложно, ответственно. Нужно прикладывать усилия, трудиться. Если что-то не получается, повторять снова и снова много раз. Пение в хоре учит терпению и самопожертвованию, поскольку даёт возможность приобщиться к общему делу. Почувствовать себя звеном в одной цепи. На каждого своего хориста я надеюсь как на себя. Я знаю, что они меня не подведут.

Становится хорошей традицией для нашего прихода- служба на двух языках :финском и славянском во время больших церковных праздников. И как же было радостно на душе, когда на Пасху и на Вербное воскресенье люди подходили после службы и говорили, что очень здорово, что служба была на двух языках. Ведь как важно для православного человека услышать в церкви молитвы на его родном языке. Слава Богу за всё!

■ Татьяна Брагина

Koululaisliturgia menestys Porissa

Teksti ja kuvat: Simo Ojanen

Kristinoppikoulut eli kriparit syvensivät ratkaisevasti tunnetta ortodoksisen uskontoon, tähdensivät porilaiset nuoret pääsiäisen jälkeen Porin kirkossa pidetyssä koululaisliturgiassa, jossa oli mukana 26 alueen lasta ja nuorta. Nuori väki hiljentyi herkistynein mielin palvelukseen, jonka toimittivat isät Heikki Honkamäki ja Jorma Kudjoi.

Nuorelle kirkkoväelle opastettiin kädestä pitäen, miten tuohukset sytytetään ja – sammutetaan, tai miten käyttäydytään ehtoollisella ja kuinka kohdataan ikonit. Opastettiin myös kirkonkellojen soittamista. Monelle lapselle kirkkokäynnit ovat vielä aika harvinaisia, mutta kriparin käyneillä olivat niin kirkko kuin liturgiapalveluskin jo tutumpia.

– Koululaisliturgia oli Porin kirkossa ensimmäinen koulupäivän aikana järjestetty palvelus, kertoi uskonnonopettaja Riikka Joki, joka sai nyt kohdata yhtä aikaa niin porilaiset kuin Raumalta, Pomarkusta ja Ulvilasta saapuneet oppilaansa. Aiemmin Porissa on järjestetty vastaava tilaisuus äitienpäivänä. Porilaisilla on ollut kuitenkin mahdollisuus osallistua Tampereen koululaisliturgioihin.

– Opetuksen kokemuksellisuuden kannalta tällainen tilaisuus oli erinomainen, ja menestyshän oli mahtava, iloitsi Riikka ja arveli, että yksinäiselle ortodoksinuorel-

le on onnekasta tutustua muihin nuoriin ja huomata, että on mukana laajemmassa yhteisössä. Hän sanoi, että nyt on intoa suunnitella vastaavaa tilaisuutta syksyksi ja kevääksi kirkkaalle viikolle.

– Olisi hienoa, jos tilaisuuksista syntyisi elävä perinne, toivoi Riikka Joki.

Arttu ihaili kirkonkelloja

Porilaiset ysiluokkalaiset Aino Joki, Viivi Vähämäki ja Veera Lisakkala sekä 7-luokkalainen Matti Lisakkala olivat kaikki todenneet, että vasta kriparin jälkeen uskonto sai enemmän syvyyttä ja merkittävyyttä. Vasta silloin alkoi käsittää paremmin asioita, ja elämä sai uskonnon kautta enemmän sisältöä.

Kaikkein nuorimpiin osallistujiin kuului 6-vuotias Arttu Tyni.

– Tämä kirkko on tosi hieno ja

■ Kuusivuotias rumpalipoika Arttu ihastui kirkonkelloista.

■ Isä Heikki Honkamäki opastaa nuoria tuohusten sytyttämisessä.

nuo kirkonkellot soivat hienosti, ylisti Arttu ja nimesi kirkon ikonitaarteista sen ikonin, jossa Jeesuslapsi on Marian sylissä. Kirkonkellojen rytmikäs ääni miellytti musikaalista Arttua varmaan senkin takia, että hän on jo kaksivuotiaasta opiskellut rumpujen soittoa!

Koululaispalveluksia syksyisin ja keväisin

– Tampereella koululaispalveluksilla on jo pitkä perinne, kertoi isä Heikki Honkamäki. – Palveluksia on järjestetty sekä syys- että kevätluku-

pilas on luokassaan ainoa ortodoksi. Palvelus, jossa lapsia on runsaasti, luo tunteen, että meitä ortodokseja on sittenkin paljon!

Lapset ovat aktiivisia

– Ortodoksiset lapset ja nuoret ovat aktiivisia. Ainakin Tampereella on lastenkerhossa runsaasti osallistujia. Samoin lastenleireille ja kripareille ja jatkokripareille riittää runsaasti väkeä. Porissahan on jo vuosikymmenien perinne Merikarvian perheleirien järjestämisessä. Alueellisia lastenkerhoja on toivotu lisää, ja ehkä niiden perustaminen onkin tulevaisuudessa mahdollista.

– Uudella nuorisotoimenoh-

■ Kripareita kiittelivät (vas.) Matti Lisakkala, Veera Lisakkala, Aino Joki ja Viivi Vähämäki.

■ Liturgian jälkeen oli ohjelmassa odotettu ristisaatto.

kausina 1–2 kertaa. Kirkkaalle viikolle sijoittuva koululaispalvelus on luonteva jo siksikin, että siihen sisältyy pääsiäisen riemukas läsnäolo jumalanpalveluksessa, on ristisaatto kirkon ympäri ja kellojen soittomahdollisuus halukkaille sekä yhteinen ateria. Moni ortodoksiop-

jaajalla Nemanja Balcinilla on hyvät mahdollisuudet vireyttää toimintaa nuorison parissa. Uusi toimi mahdollistaa työnkuvan kehittämisen uudella ja tuoreella tavalla. Tampereen seurakunnalla on oivat mahdollisuudet nuorisotyön kehittämiseen, sanoi isä Heikki Honkamäki.

Raumalla 60 vuotta tiistaiseuratoimintaa

Kunniavieraina olivat Nikean metropoliitta Johannes ja Joensuun piispa Arseni.

Seura on perustettu jo 1949 ja rekisteröity 1950, joten huhtikuun 11. päivä 2010 sopi hyvin juhlapäiväksi. Myös perustajajäseniä oli mukana, ja muutenkin tapausta juhlisti Raumalla harvoin nähty esipaimenten ja pappien joukko. Juhlat alkoivat lauantai-illan vigilialla, jonka toimitti piispa **Arseni** kirkkoherra **Ion Duracin** avustamana.

Sunnuntaiamun liturgiaan osallistuivat myös metropoliitta **Johannes**, pastori Jorma **Kudjoi**, diakoni **Jari Ananin** ja Turun kirkkokuoron kvartetti **Pasi Torhamon** johdolla. Pyhän Nikolaoksen rukoushuone oli täpötäynnä kirkkovaiketta, yli 70 henkeä.

Varsinainen päiväjuhla pidettiin läheisessä Rauman luterilaisen seurakunnan juhlatilassa Kuapplassa, jonka seurakunta on usein luovuttanut korvauksetta käyttöömmee. Ruokailun jälkeen kuultiin kirkkokuoron kvartetin laulua ja kahden huilistityön esittämää barokkimusiikkia.

Liisa Räsänen esitti seurakunnan historiikin, josta ilmeni, kuinka seura alkuajoina toimi ompeluseurana ja yhdyssiteenä Karjalasta muuttaneiden ortodoksien välillä. Toimintaaktiivisuus on vaihdellut, joskus on oltu lopettamispisteessä, jota on seurannut uusi alku ja uudet toimintamuodot. Seurakunnan palvelu on kuitenkin ollut koko ajan tärkeimpänä toimintamuotona.

■ Juhlakahvit nautittiin Kuoplassa, Raumanjoen varrella sijaitsevassa tunnelmallisessa juhlasalissa.

Kirkkoherra **Ion Durac** esitti metropoliitta **Ambrosiuksen** tervehdysten, jonka jälkeen juhlaesitelmän piti piispa **Arseni** aiheesta *Veden ja pyhyyden yhteys*. Vanhassa testamentissa se esiintyy etupäässä käytännön elämään liittyvissä yhteyksissä, kun taas Uudessa testamentissa vedellä on enemmän hengellinen merkitys. Eniten on kysymys kasteesta. Pyhitetyllä vedellä siunaaminen on merkki Jumalan armosta.

Metropoliitta **Johannes** puhui siitä, että yhdistysten toiminnan pitäisi kehittyä kirkon työksi eli tukea seurakunnan toimintaa. Osallistuminen jumalanpalveluksiin johtaa kiinteämpään yhteyteen seurakunnan kanssa.

Rauman tiistaiseuraa muistivat tilaisuudessa Rauman kaupunki, Rauman luterilainen seurakunta sekä Turun, Porin Raision ja Loimaan tiistaiseurat sekä kirjallisesti PSHV ja Hämeenlinnan tiistaiseura sekä lukuisat yksityishenkilöt. Lopuksi muistettiin ansioituneita jäseniä: **Miila Liinanotkelle** luovutettiin PSHV:n hopeinen ansiomerkki, **Marjatta Koivukarille** ja **Leila Leivolle** piispallinen siunauskirja sekä

■ Juhlan kahvihetkessä piispa Arseni ja seuran sihteeri Liisa Räsänen.

PSHV:n viiri **Helena Virralle** ja **Anja Kaimiolle**. Rauman ikonimaalarit, joista monet ovat tiistaiseuran jäseniä, olivat järjestäneet juhlan yhteyteen pienimuotoisen ikoninäyttelyn. Juhla päättyi yhteisesti laulettuun ehtoovaisuun.

■ **Anja Kaimio**

■ Turun Tiistaiseura kävi onnittelemassa 60-vuotiasta sisar-seuraansa Rauman Tiistaiseuraa sunnuntaina 11.4. yhdessä metropoliitta Johanneksen ja Turun kuoron kanssa.

■ Juhlassa huomioitiin myös pitkään tiistaiseuran hyväksi toimineita henkilöitä. Kuvassa vasemmalta PSHV:n viirin saaneet Helena Virta ja Anja Kaimio, PSHV:n hopeisen ansiomerkin saanut Miila Liinanotko sekä piispaallisen siunauskirjan saaneet Marjatta Koivukari ja Leila Leivo.

■ Sanni Koljosen 90-vuotispäivä. Huhtikuussa Sanni Koljonen Raumalta täytti 90 vuotta. Useiden kymmenien vuosien ajan Sanni on ollut aktiivinen seurakuntalainen. Lisäksi hän oli Rauman Tiistaiseuran pitkäaikainen puheenjohtaja sekä Rauman rukoushuoneen isännöitsijä. Monia vuosia Sannille!

Ort Aid

Ortaidin kesäkeräys

Naisten toimeentulon tukeminen Etiopian maaseudulla

Ortaidin kesäkeräyksellä parannetaan naisten asemaa Etiopiassa Haikin alueella kouluttaen heitä, kehittämällä yksinhuoltajanaisten toimeentulomahdollisuuksia ja rakentamalla uusia vesipisteitä. Vesipisteiden myötä vedenhakumatkat lyhenevät, jolloin tytöille ja naisille jää aikaa opiskeluun ja muihin töihin. Naisille järjestetään myös koulutusta paikallisten elinkeinojen harjoittamiseen ja omien oikeuksien tuntemiseen. Hanke toteutetaan yhteistyössä Etiopian ortodoksisen kirkon kehitysapukomission kanssa.

Hankkeen kautta yksinhuoltajanaishenkilöille myönnetään mikroluottoja pienimuotoisen yritystoiminnan käynnistämiseksi. Naisten johtamille kotitalouksille lahjoitetaan myös mehiläispesä ja tarvikkeita mehiläisten hoitoon. Tulon-

hankintamahdollisuudet vahvistavat Haikin naisten itsenäisyyttä ja tuovat lisätuloa ja -ravintoa heidän perheilleen.

HANNELE JÄRVINEN

Tue Haikin naisten toimeentuloa lahjoittamalla Ortaidin kesäkeräykseen!

Lisätietoja: Ortaidin projektipäällikkö Vuokko Sajaniemi, p. 044 336 7064, vuokko.sajaniemi@ort.fi, www.kirkkotoimii.fi/ortaid.

VUOKKO SAJANIEMI

Keräysaika: 1.6.–31.8.2010
Keräystili: OP 548005-223308
Viite: 12030
Keräyslupa: POHADno/2010/377

Lapset ja nuoret

Lastensivujen toimitus:
Leena Lomu, puh. 040 707 6715,
leena.lomu@hotmail.com

ta löytämälläsi vedellä ja levitä mutaa hänen silmilleen. Minun avullani sinä rakennat tänne minun nimelleni omistetun kirkon. Sairaavat, jotka tulevat tänne ja pyytävät uskossa minun esirukoukseni, paranevat ja heidän rukouksensa kuullaan." Sokea mies pesi kasvonsa vedellä ja sai näkönsä takaisin.

Myöhemmin tästä sota-päälliköstä tuli Jumalanäidin ennustuksen mukaan Bysantin keisari Leo I, joka rakennutti 400-luvulla Jumalansynnyttäjän kirkon Konstantinopolin muurien ulkopuolelle parantavan lähteen päälle. Lähteellä tapahtui monia ihme paranemisia. Tämä kirkko kuitenkin tuhouttiin ja lähde täytettiin Konstantinopolin kukistumisen (v. 1453) jälkeen, mutta kristityt kaivoivat sen esiin ja ottivat siitä vettä. Monien jälleerakennettujen ja tuhoutuneiden kirkkojen myötä siellä tapahtuu yhä ihmeitä.

Elävöittävän lähteen ikoni on laajennettu tyyppi orantti-ikonista Jumalanäiti ennusmerkki, joka viittaa Raamatun ennustukseen: *Sen tähden Herra antaa itse teille merkin: neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja antaa hänelle nimen Immanuel. (Jes. 7:14)*

Jumalansynnyttäjän elävöittävä lähde -ikonin juhla vietetään ortodoksisessa kirkossa vuosittain pääsiäisen jälkeen kirkkaan viikon perjantaina. LL

Jumalansynnyttävä Elävöittävä lähde – Jumalanäiti virvoittava lähde

Ikoni Jumalansynnyttävä on Jeesus-lapsen kanssa vatsaltaan päällä olevassa suuressa maljassa, josta kumpuaa altaaseen pyhitettyä, "ikuisen elämän vettä".

Perimätiedon mukaan sota-päällikkö Leo Marcellus oli menossa Konstantinopolin Kultaisen portin lähellä olevan sypressilehdon läpi ja kohtasi sokean, joka oli eksynyt. Hän saattoi miehen puiden varjoon lepäämään ja lähti etsimään tälle vettä juotavaksi. Silloin hän kuuli äänen, joka sanoi: "Älä etsi vettä kauempaa – sitä on juuri tässä paikassa." Ketään ei näkynyt eikä myöskään lähdeä, mutta ääni jatkoi: "Keisari Leo, virvoita janoista lehdos-

Julian päiväkirjasta 3/10

Äidin mielestä aika kuluu liian nopeasti, mut mun mielestä se matalle ja elämä junnaa paikallaan. Vaikka jokainen päivä onkin erilainen, niin sitä kaipais täydellistä muutosta. Miksi vanhemmat keksii aina kaikenlaisia sääntöjä, joita täytyis noudattaa? Miksi täytyy siivota oma huone ja roudata likaiset vaatteet pyykkikoppaan? Puhumattakaan mistään pihatoista. Mä en isona ainakaan halua omakotitaloon, kun siitä on niin paljon ylimääräistä vaivaa. No on siinä tietty omat etunsaakin, esim. se

luonto puoli, joskus ne pihatyöt on ihan ok. Sitä paitsi jos asuis jossain kerrostalossa, niin varmaan olis koko ajan naapureiden silmätikkuna. Jos saisin esittää toiveen, niin mä varmaan haluaisin oman kamaripalvelijan, joka hoitais kaikki mun ikävät asiat. Vielä täytyy muutamana aamuna nousta aikaisin ja raahautua kouluun.

Daniel pääsi pääsiäiseksi kotiin ja lääkärit ih-

mettelee sen nopeaa kuntoutumista. Kai ihmeiden aika ei

ole ohi. Tänä vuonna oli tosi vaikea pysytellä yökirkossa valveilla, mut pysyin tolpillani. Lasten pääsiäisen liturgiassa oli tänä vuonna ennätysmäärä pikkuisia. Musta on aivan ihanaa kun ne muksut juoksevat kirkossa ja siinä palveluksessa lapsiin suhtaudutaan kun lapsiin. Eihän Vaahteramaen Eemelikään jaksanut kinkereillä istua kun tatti vanhempien vieressä, vaan se kehittäli omia metkujaan.

Vuosijuhlat lähestyvät ja sinne täytyy mennä. En sano tuota ikävässä mielessä vaan se on mahtava vuosittainen

Kasteen ja mirhavoitelun sakramentit

Kastetapahtumassa toimitetaan kaksi sakramenttia: kasteen ja mirhalla voitelun sakramentit. Kastetta edeltää nimenanto-toimitus, joka pitäisi toimittaa lapsen ollessa kahdeksan päivän ikäinen. Useimmiten nimenanto toimitetaan varsinaisen kasteen yhteydessä.

Kastetta edeltävissä toimituksissa luetaan eksorkismit eli rukoukset pahoja henkiä vastaan. Sylikummin on oltava ortodoksi, koska tämä vastaa pahasta hengestä luopumisesta ja tunnustaa kristillisen uskon sekä lukee uskontunnustuksen kastettavan puolesta. Pappi pyhittää kasteveden ja öljyn rukouksilla ja tekee veiteen ristinmerkin. Pyhitetyllä öljyllä pappi voitelee ristin kastettavan otsaan, rintaan, selkään (sielun ja ruumiin parannukseksi), korvat (uskon kuulemiseksi), kädet (sinun kätesi ovat minut tehneet ja valmistaneet) ja jalat (askeleitten edistämiseksi).

Kastettaessa pappi lausuu: "Kastetaan Jumalan palvelija (nimi) Isän, aamen, Pojan, aamen, ja Pyhän Hengen nimeen,

aamen." Uputuskasteessa vanha ihminen haudataan ja sen jälkeen tämä nostetaan vedestä ylös uuteen elämään Pyhän Hengen kautta. Kastettu puetaan valkoiseen pelastuksen kastepukuun ja kaulaan ripustetaan kasteristi. Kasteessa ihminen osallistuu ikään kuin pääsiäiseen.

Kastetta seuraa välittömästi mirhalla voitelun sakramentti, joka kuvaa helluntain Pyhän Hengen vuodatusta. Mirhalla pappi voitelee ristin kastettavan otsaan, silmiin, sieraimiin, suulle, korville, rinnalle, käsille ja jaloille lausuen joka kerran ristin tehdessään: "Pyhän Hengen lahjan sinetti", johon kummi tai seurakunta

vastaa: "Aamen." Mirhalla voitelun jälkeen pappi kiertää yhdessä kastettavan ja kummien kanssa kasteastian ympäri kolme kertaa. Kuoro laulaa: "Niin monta kuin teitä on Kristukseen kastettu, te olette Kristukseen pukeutuneet. Halleluja." (Gal. 3:27) Kasteastian ympäri tehty saatto kuvaa ikuista liittoa Kristuksen kanssa. Saatto muistuttaa myös alkuseurakunnan joukkokasteiden ristisaattoja kastekapelleista kirkkoon. Kasteen lopussa käten päälle panemisen kautta pappi siunaa: "Vanhurskautettu olet, kastettu olet, valistettu olet, mirhalla voideltu olet, pyhitetty olet Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen." Lapselta leikataan myös hiuksia, mikä kuvaa kuuliaisuutta Jumalaa kohtaan.

Kasteen sakramentissa luvataan elää kristittynä, ja

mirhalla voitelun sakramentti on vahvistus seurakunnan jäsenyydestä, ja lapsi on valmis ottamaan vastaan ehtoollisen. Kastetoimitus saa loppullisen täyttymyksensä, kun lapsi tuodaan ensimmäisen kerran ehtoolliselle.

■ Leena Lomu

- Joskus kuule, jissosä ei kertakäyttöön voi kastaa.

tapahtuma, jossa järjestetään aina kaikkea kivaa nuorille. Siis ihan Must- juttu. Ortodoksinuoria ympäri Suomesta kokoontuu tänä vuonna Joensuuhun ja siellä näkee tuttuja ja tutustuu uusiin ihmisiin. Nonnakin on luvannut tulla Oulusta ja eipä me olla tässä Valamon reissun jälkeen nähtykään. Me ei olla pahemmin pidetty edes yhteyttä, joten saa nähdä millaiseksi "ystävyyks" on muuttunut. Joonatanille nämä ovat ensimmäiset vuosijuhlat ja se saakin sitten kunnon kokemuksen, kun samaa aikaa on Ortodok-

siset kirkkopäivät. Teemana siellä on "Kirkko - luomakunnan toivo" ja äitikin on puhunut, et sinne odotetaan 500 kuorolaista. Elikkä melkonen massatapahtuma tiedossa. Onhan se kiva tavata meidän kirkon korkein kirkollinen päämies, kun Konstantinopolin patriarkka Bartholomeoskin saapuu paikalle.

Kesää kohti mennään ja lomalla tapahtuu...

Teksti: LL
Piirros: Klaudia Honkamäki

ONL:n vuosijuhlat Joensuussa

Tänäkin vuonna suuri joukko ortodoksinuoria ja -lapsia kokoontuu yhteen viettämään Ortodoksisten nuorten liiton vuosijuhlia Joensuuhun 11.-13.6. Erityisen upeat tämän vuoden vuosijuhlista tekee se, että samaan aikaan samassa kaupungissa on koolla myös paljon muita ortodokseja kirkkopäivien merkeissä. Kokoontumisen teemana on "Kirkko - Luomakunnan toivo"

Näitä juhlia ei kannata jättää väliin!

Testaa rohkeutesi korkeaharjoiteradalla; osallistu Enteitä-roolipeliin (K-14)

Ohjelmassa myös valokuvausta, draamaa, nukketeatteria, näyttelyitä, suurristisaatto, säilyturnaus, konsolipelikisa sekä tietenkin perinteiset yökahvio ja disko. Oman osansa ohjelmasta muodostavat koko Kirkkopäivien yhteiset jumalanpalvelukset Joensuun Areenalla.

Ohjelmasta löytyy tarkempaa tietoa osoitteesta www.onl.fi.

SINULLE KIRKOSTASI

Tilaa ANALOGI itsellesi tai ystävällesi lahjaksi

Se käy kätevästi oheisella
tilauslipukkeella.

Ortaidin kesäkeräyksellä parannetaan naisten asemaa Etiopiassa, ks. s. 37. ✂

KUVA: HANNELE JÄRVINEN

Tilauslipuke

ANALOGI Huomaa, että seurakunnan jäsenenä saat lehden lahjana
ORTODOKSINEN SEURAKUNTALEHTI

TILAA itsellesi tai ystävällesi lahjaksi ANALOGI 21€/vuosi

1. luokan
posti-
merkki

Lehden saaja

Lähiosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

Maksaja (ellei saaja)

Lähiosoite

Postinumero

Postitoimipaikka

ANALOGI

Tampereen ortodoksinen seurakunta
Suvantokau 10 A
33100 Tampere